KSIĘGARNIA „CZYTAJ"

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראשען! | היינט 10 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אומפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 302 | Łódź, Niedziela 29 grudnia 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג, כז כסלו תר״צ | Nr 302

Adres Redakcji i Administracji Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

אהערצליכען מזל-טוב

ווינשען מיר דעם געעהרטען וויצע פרעזעס פון דער פערוואלטונג

ה׳ מענדעל בערגער און פרוי

צו די תנאים פון זייער ליבען זוהן

יחזקאל מיט פרל. מאניא רובינאוויטש

די ווירטשאפטס-קאמיסיע פונם הילפס-פאריין

„תומכי אורחים".

3446

א יונגערמאן

זוכט א פאסטען

אין א געשעפט אדער פאבריק בעסטע רעפערענצען. אפער-טען אונטער „K.P." אין דער אדמיניסטראציע.

3745

מיט א קליינעם קאפיטאל

ווערט געזוכט

א שותף

צו א צייטונג-קיאסק.

פיעטריקאווער № 119

וואלפסאן.

קאפע-רעסטאראן

„PICCADILLY" זאוואדזקא 1

ארדענט איין אין איהרע פרעכטיגע לאקאלען

א גראנדיעזען

סילוועסטער-אווענד

מיט׳ן אנטייל פון די בעסטע ארטיסטישע קאבארעט-קרעפטען

2 ארקעסטערן ■ פערשידענע איבערראשונגען ■ טענץ ביז׳ן דערפריה

מיט אכטונג CAFE-RESTAURANT „PICCADILLY" Zawadzka 1

בעמערקונג: דאס ג׳ פיבליקום ווערט געבעטען וואס פריהער צו בע-שטעלען טישעלעך

אכטונג!

טישלער-, שניצער- און דרעקסלער-מייסטער!

היינט, זונטאג, דעם 29-טען דעצעמבער ד. י. פינקטליך 5 א זייגער אין אווענד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל פאלודניאווא 4

די ערעפנונג פון צעך

איהר ווערט געבעטען צו קומען פינקטליך.

היינט ווערען די מיטגלידער דעקלארירט א גאנצען טאג.

די קאמיסיע.

מזל-טוב!

צו דער חתונה פון אונזער ליבע טאכ-טער און שוועסטער

שרה׳טשע

מיט הערן אברהם פערעפלאטשיק

א גליקליכע צוקונפט.

פאמיליע גאלדשטיין.

ישיבת „אהבת תורה"

דביה״מ הגדול דאלטשטאדט וואלבארסקא 20.

היינט זונטאג, ביום א׳, פ׳ מקץ, ג׳ חנוכה (29. דעצ.) קומט פאר

א פייערליכע

חינוך הספר-תורה

מיט דער בעטייליגונג פון א גרויסען ארקעסטער, צו וועלכער מיר לאדען איין אלע מיטגלידער. כתפללים און סימפאטיקער.

בעמערקונג: זונטאג, אין טאג פון חינוך, וועט מען שרייבען אותיות א גאנצען טאג אין בית-המדרש, אויך נייהען די יריעות ביז 4 נאכמ. אין ווייבערישען בית המדרש. דאס ספר וועט געפיהרט ווערען אין דער אלט-שטעטישער שוהל אונטער דעם ארקעסטער מיט׳ן חזן און כאר פון דער אלטשטעטישער שוהל.

איינגאנג פריי! הועד דישיבת „אהבת תורה"

די פערוואנדטע פון אדאלף וויינבערג Adolf WAJNBERG

וועלכער איז געבוירען אין בעסאראביען

ווערען געזוכט וועגען זעהר וויכטיגע מיטטיילונגען

שרייבען: S. KHAZINE, 43 avenu de la Dame Blanche

FONTENAY s/Bois (Seine) France

בעקאנטמאכונג.

ס׳ווערט בעקאנט געמאכט, אז דאס ביט-שריפטען „ביורא, קאנסטאנטינער 41, פראנט, פארטער, קויפט פראטעסטען מיט דער זשירא

„יוזעף הארטשטארק"

6-טער שערפיען 36 (בענעדיקטא).

דאס ביורא איז טעטיג פון 3 ביז 6 א זייגער נאכמיטאג.

בעזהי״ת

גרויסע חנוכה-פייערונג!

דער וועד פון דער בעוואוסטער תלמוד-תורה דאלטשטאט, בזשעזשינער 23

לאדעט איין אלע חובבי תורה און סימפאטיקער פון ארימען יוד. קינד—צו דער גרויסער חנוכה-פייערונג צוזאמען מיט א פייערליכער „חומש-סעודה" און בחינה כללית, וואס קומט פאר מיט׳ן אנטייל פון בעוואוסטע טאלאנטפולע רעדנער היינט, א׳ מקץ, ג׳ דחנוכה, פונקט 5 נאכמיטאג אין בית-הכנסת פיעטריקאווער 24. קומט און זעהט די פארטשריט פון די קינדער!

קומט און איהר וועט האבען א גרויס גייסטיג פערגעניגען!

3447 בברכת התורה הועד ת״ת

פאלקס-אוניווערזיטעט

ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

היינט, זונטאג, 8.30 אווענד אין לאקאל פון דער ציוג. ארגאניזאציע (צעגעלניאנע 4

פארלעזונג

א. ד. ט.: „עקאנאמישע קריזיסן און זייער ווירקונג אויפ׳ן ווירטשאפטליכן לעבן"

פרעלעגענט ד״ר ע. לעווין. איינגאנג פריי

אויפפאדערונג.

דערמיט פאדערן מיר אויף די ה״ה לייזער מאנשיין, משה מאיר גערטלער, משה אליעזר וויינבערג, צו קומען מאנטאג, 7 א זייגער אוונד לדין-תורה צום הרב ר׳ יוסף פיינער, גדאנסקא 23, איבער די ווילדע אנפאלען, וואס זיי האבען ארגאניזירט דורך א קאמפאניע שלעגערס, געהעני-דיג עש״ק צום דאווענען אין זייער געגענווארט. פאלס זיי וועלען נישט קו-מען לדין-תורה, וועלען מיר דעם ענין איבערגעבען דער פראקוראטור.

אין נאמען פון די געליטענע: נח פודרע, משה בערלינערמאן, ברוך איילבוים, יענקעל לעווקאוויטש, עקיבא ריבוארן, זוסמאן אלעקסאנדער, יצחק פריידענרייך.

אומזיסטע

חנוכה-פרעמיע!

דערמיט מאך איך בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז לכבוד חנוכה גיב איך צו בחנם צו יעדער איינציגער בעשטעלונג

א קליינע זיידענע אבאזשורקע.

איך בעזיץ שטענדיג אויף לאגער די נייעסטע אבאזשורען לויט די לעצטע אויסלענדישע מאדעלען, ווי אויך שטעה- און טיש-לאמפען פון האלץ. קומט און איבערצייגט אייך.

מיט אכטונג

Artystyczna Pracownia Abażurów

„FENIUTA"

32 Cegielniana 32

(Sklep Zegarmistrzowski).

טראדי-ציאנעלע חנוכה-פייערונג אין ווילקער שוהל

56 זאכאדניא 56

היינט, זונטאג, דעם 29. דעצ. ד. י, ג׳ דחנוכה, 4 נאכמיטאג, וועט בענטשען חנוכה-ליכט, דאווענען מעריב און זינגען פערשידענע קאמפאזיציאנען דער טאלאנטפולער ניי-אנגאזשירטער חזן פון ווילקער שוהל

ה׳ משה ליס

מיט דעם בעוואוסטען גוט-איינשטודירטען כאר פון שוהל אונטער דער לייטונג פון בעגאבטען דיריגענט-קאמפאזיטאר ה׳ ל. סאקאלאווסקי.

איינטריטס-קארטען צו בעקומען זונטאג א גאנצען טאג, ביי ה׳ זעלמאנאוויטש, רוג פיעטריקאווער און פאלודניאווא, ווי אויך ביים איינגאנג צו דער פייערונג.

די פרויען-שוהל וועט אויך זיין אפען געגען איינטריטס-קארטען.

בעמערקונג: אהן בילעטען וועט דער אריינגאנג זיין שטרענג פערבאטען. 13257

דאנקזאגונג

דערמיט האבען מיר די אנגענעהמע פליכט צו דאנקען די אלע, וועלכע האבען מיטגעווירקט ביי דער איינארדנונג פון דער אימפרעזע

א גרויסער חנוכה-באזאר

אין דער ערשטער ליניע די פירמעס און ענצעלנע פערזאנען פאר די ווערטפולע מתנות, די דאמען-זאמלערינס פאר זייער אפפערוויליגע ארבייט און קלייבען שפענדען, דעם קונסט-מאלער ה׳ דאמאן ראזענטאל פאר די דעקאראציעס, ה׳ אינזש. ראזענבלום פאר דער ראדיא-אינסטאלאציע, ה׳ אינזש. לעבענהאפט פאר דער עלעקטר. אינסטאלאציע:

די אויבענדערמאנטע, ווי אויך אלע דאמען און הערען, וועלכע האבען גענומען אנ׳אקטיווען אנטייל דריקען מיר אויס

א הארציגען דאנק.

די פערוואלטונג פון „וויזא"

PEPEGE

קאלאשען און שניעגאווצעס

צו פאבריקס-פרייזען

צו בעקומען ביי דער פירמע

בערגער און פלאטא

לאדז נאוואמיעסקא 3, אין הויף, געוועלב 32.

אונזער פריינד

גוטמאן און פאמיליע אבראמאוויטש

צוליב דעם טויט פון זייער יונג פערשטארבענעם ברודער זוהן

מאיר

דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל.

זייט געטרייסט!

שוועסטערן פעלא און גוטשא לוצקי,

ס. וועניג, י. לוצקי, אפאווסקי.

ד. קעסטענבערג.

נאך קורצע און שווערע ליידן איז געשטארבען אין עלטער פון 60 יאהר מייז ליבע פרוי, אונזער הייסגעליבטע מוטער, שוויגערמוטער און טאנטע

נ. ע.

חי׳ ראכל יאקובאוויטש

(געבוירענע שעראדזקא)

די לויה קומט פאר היינט, זונטאג, דעם 29-טען דעצעמבער ד. י., 11 א זייגער פארמיטאג פון טרויער-הויז, זאווישא (באלוט) 30, וואס עס טיילט מיט אין גרוים צער

די טיפטרויערנדע פאמיליע.

בארטעל צוזאמענגעשטעלט די רעגירונג

מיניסטער סקלאדקאווסקי זיך אפגעזאגט אריינצוטרעטען אין קאבינעט

פריסטאר - וויטער ארבייטס-מיניסטער

וו א ר ש א, 28 (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט) היינט האט פרעמיער בארטעל אפגעהאלטען וויטער קאנפערענצען מיט פולק. סלאוועק, מיניסטער סקלאדקאווסקי און מיניסטער פריסטאר. דאן איז ער אוועק אין דעם גענעראל-אינספעקטאראט פון דער ארמעע, וואו ער האט אבגעהאלטען א לענגערע קאנפערענץ מיט מארשאל פילסודסקי און דערנאך האט ער קאנפערירט מיט מינ. ניעזאביטאווסקי:

6 א זייגער פארנאכט איז שוין געווען בעקאנט דער צוזאמענשטעל פון נייעם קאבינעט. די גרעסטע סענסאציע איז געווען דאס וואס אלס ארבייטס-מיניסטער בלייבט וויטער פריסטאר.

דאגעגען געהען אוועק דער אינערן-מיניסטער סקלאדקאווסקי, וועלכער האט ערקלעהרט, אז ער האט נישט בדעה צו מאכען דעם אנשטעל, דאס ער האט א פאזיטיווע שטעלונג צום סיים.

דאן געהען אוועק מיניסטער פאר עפענטליכע ארבייטען מאראטשעווסקי, יוסטיץ-מיניסטער צאר און מיניסטער פאר אגראר-עניגים ניעזאביטאווסקי.

אויפ׳ן ארט פון מיניסטער סקלאדקאווסקי טרעט אריין אין קאבינעט דער וואהלינער וואיעוואדע יוזעפסקי, וועלכער איז בעקאנט דערמיט, וואס ער איז געווען מיניסטער אין פעטלורא׳ס רעגירונג און איז אנ׳אנהענגער פון דער אידעע וועגען פעדעראציע.

אלס יוסטיץ-מיניסטער איז בעשטימט געווארען דער פרעזעס פון אפעלאציע-געריכט דוטקעוויטש, וועלכער האט אמאל קאנדידירט צו דער רוסישער דומע פון לובלין.

אלס מיניסטער פאר עפענטליכע ארבייט איז בעשטימט געווארען מאטאקעוויטש.

אלס פערוואלטער פון מיניסטעריום פאר אגראר-עניגים איז בעשטימט געווארען לעשניעווסקי.

אויף אזא אופן שטעלט זיך דער נייער קאבינעט פאר אויף פאלגענדען אופן:

פרעמיער — פראפ. בארטעל, קריגס-מיניסטער — מארשאל פילסודסקי, אויסערן-מיניסטעריום — זאלעסקי, פינאנץ-מיניסטער — מאטושעווסקי, יוסטיץ-מיניסטער — דוטקעוויטש, האנדעל און אינדוסטרי — קוויאטקאווסקי, ארבייטס-מיניסטער — פולק. פריסטער, אינערן-מיניסטער — יוזעפסקי, בילדונגס מיניסטער — טשערווינסקי, באן-מיניסטער — קיהן, מיניסטער פאר עפענטליכע ארבייטען — מאטאקעוויטש, פאסט און טעלעגראף — בערנער, לייטער פון אגראר-מיניסטעריום — לעשניעווסקי.

מארגען 1 א זייגער פאהרט פרעמיער בארטעל ארויס קיין ספאלא און מאנטאג וועט אפגענומען ווערען די שבועה ביי די נייע מיניסטארען׳

פרעמיער בארטעל וועגען זיין נייער רעגירונג

וו א ר ש א, 28 (טעלעפאניש פון אונזער סיים קארעספאנדענט) אין א אינטערוויא מיט זשורנאליסטען האט פרעמיער בארטעל ערקלערט, אז די אלע קלאנגען וועגען א רעגירונג פון פולקאווניקעס אדער ליבע-אלען האבען קיין שום יסוד. ער בעציהט זיך צו דער אויפגאבע פון שאפען א רעגירונג רעאל צ. ב. ער זוכט קודם כל מענשען מיט קוואליפיקאציעס.

טעראר פון יודישע פויערים אין רוסלאנד

געשאסען אויפ׳ן פארזיצער און סעקרעטאר פון דארף-סאוויעט

מ א ס ק ו ע, 28 (י.ט.א. טעלעגראפיש) אין דארף בעראוויע, מינסקער גובערניע, האבען יודישע פויערים דערשאסען דעם יודישען סעקרעטאר פון ארטיגען סאוויעט דאמען. געשאסען איז אויך געווארען אויפ׳ן פארזיצער פון סאוויעט בעסמאן, אבער די קוילען האבען נישט געטראפען. די אקטען זענען ארויסגערופען געווארען דורך דער אונצופרידענהייט פון די יודישע פויערים מיט דער קאלעקטיוויזאציע, וואס ווערט צווישען זיי דורכגעפיהרט.

סטאניסלאוו גראבסקי געפעהרליך קראנק

מען מוז איהם אמפוטירען ביידע פיס

וו א ר ש א, 28 (טעל. פון אונזער סיים קארעספאנדענט) דער געוועזענער פרעמיער סטאניסלאוו גראבסקי ליגט איצט געפעהרליך קראנק אין לעמבערג. עס דראהט איהם צו אמפוטירען ביידע פיס. איין פוס האט מען איהם שוין ארויפגענומען און מען וועט איהם וואהרשיינליך אויך דעם צווייטען פוס מוזען אראפנעהמען.

פרעסע-קאנפערענץ פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין ארץ-ישראל

ירושלים, 28. (יט״א טעלעגראפיש) דא איז פארגעקומען א פרעסע קאנפערענץ פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע מיט דער בעטייליגונג פון סעקרעטאר פון דער אמעריקאנער יודישער אגענץ העקסטער.

הארי העקסטער האט געשילדערט די לאגע און ערקלערט, אז די געפאהר פון נייע אויסברוכען זענען פערבײַ, הגם עס זענען נישט אויסגעשלאסען איינצעלנע איבערפאלען. פאר זיין אפפאהר קיין לאנדאן, האט סאקער וויטער ערקלערט, וועט פארקומען א געמיינזאמע זיצונג פון ציוניסטישען עקזעקוטיווע און ועד הלאומי.

הרב בערלין האט ערקלערט, אז די הילפסגעלדער זענען פולשטענדיג אויסגעטיילט געווארען פון דער קאמפעטענץ פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. עס איז בעשטימט געווארען א ספעציעלער טריומוויראט פון די פערזאנען העקסטער, קאלאנעל קיש און אינזשינער רוטענבערג, וואס וועט פערוואלטען מיט די פאנדען. סך הכל איז פארין הילפס-פאנד געזאמעלט געווארען איבער 90 טויזענט פונט, דערפון וועט קיין איין גראשען נישט געהן אויפ׳ן נארמאלען ציוניסטישען בודזשעט.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבער טאכטער

פרל. רוזשא גרינבוים

מיט ה׳ הענריק טשערנאוו

ווינשען מיר א הארציגען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט

עלטערן גרינבוים.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבע שוועסטער און שוועגערין

פרל. רוזשא גרינבוים

מיט ה׳ הענריק טשערנאוו

גראטולירען מיר הערצליך און ווינשען עוויגעס גליק און צופרידענהייט

שוועסטער ליבע

און שוואגער שלמה קנאפ

Z intencji zaręczyn
p. **Rózi Grynbaumówny**
z p. **Henrykiem Czernowem**
życzymy wiele szczęścia i różowej przyszłości.
Bracia: **Moniek, Zygmunt i Jakób Grynbaum**

צו דער לויה, וואס קומט פאר היינט, זונטאג, 11 א זייגער פארמיטאג פון דער פערשטארבענער

פרוי **חי׳ ראכל יאקובאוויטש** נ״ע

(מוטער פון אונזער חבר ארטיסט הילמאן יאקובאוויטש)

ווערען געבעטען אלע אונזערע חברים ארט סטן פון יודישן טעאטער אין פילהארמאניע זיך צו בעטייליגען אין דער לויה, כדי אפצוגעבען דער פערשטארבענער איהר לעצטען כבוד.

לאדזער ארטיסטען-טרופע

פון יודישן טעאטער אין פילהארמאניע

גמילת-חסדים-קאסע, גרינער מארק 7.

צו דער **פייערונג** פון **סיום-הספר**

וועלכע קומט פאר היינט, זונטאג, ג׳ דחנוכה, פינקטליך 5 א זייגער אווענד אין אייגענעם לאקאל, און איז פערבונדען מיט א חגיגת חנוכה, האבען מיר אנגאזשירט די גרעסטע וועלט חזנים, ובתוכם הש״ץ הנכבד הידוע הר׳ עוזר ווינאגראד, חזן ראשון פון לאדזער אלטשטעטישער שוהל, וועלכער איז בעוואוסט מיט זיין ערשטקלאסיגע גרויסארטיגע טענאר-שטימע, אלס 2-טער סיראטע. און אויך דער טאלאנטפולער בעגאבטער חזן פון ווילקער שוהל, ר׳ משה ליסס און אויך נאך פיל אנדערע בעוואוסטע גרויסע זינגער חזנים קינסטלער, און מיר האפען, אז אלע געבעטענע געסט וועלען האבען אנ׳אמת׳ן תענוג הרוחני פון די אלע יודישע געזאנגען מעניני דיומא.—מיר האבען דעם כבוד איינצולאדען אלע אונזערע ברידער צו דער גרויסער מצוה, צו שרייבען די אותיות. 3384

די פערוואלטונג פון דער גמילת חסדים-קאסע, גרינער מארק 7

צו דער אויפמערקזאמקייט פון אונזער געעהרטער קונדשאפט!

אין צוזאמענהאנג מיט דער „אפענער ווענדונג צום לאדזער רבינאט און ועד הכשרות", וואס איז געווען פערעפענטליכט אין „לאדזער טאגעבלאט" פריימאג, דעם 27-טען ד. ח., וואו עס זענען בעריהרט געווארען די גרויסע מכשולים פון טרפות איז די געמישטע יאטקעס, האבען מיר דעם כבוד מודיע צו זיין, אז אונזער פירמע, ווי מיר האבען דאס שוין איינינע כאל מפרסם געווען

בעציהט אלע סארטען פלייש פאר איהרע אויסארבייטונגען אויסשליסליך פון קצבים, וואס האבען בלויז כשר׳ע יאטקעס

דאגעגען ביי געמישטע טריף כשר׳ע יאטקעס קויפט אונזער פירמע איננאנצען נישט.

מיט אכטונג פירמע **„ס. דישקין"**

ניי'ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי'ער פאלקסבלאט

29 זונטאג — כז כסלו תר"צ

דעצעמבער

זון-אויפגאנג 7.45
זון-אונטערגאנג 3 29

צוגאב קאנטראל-קאמיסיעס פאר רעזערוויסטען

(מ) מארגען מאנטאג דעם 30 דעצעמבער דארפען זיך שטעלען אין לאקאל פון פ.ק.או. לאדז שטאט 1 אויף נאווא-טארגאווא 18 צו דער צוגאבס קאנטראל קאמיסיע רעזערוויסטען פון יאהרגאנג 1889, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8 9 און 11 פאליציי קאמיסאריאטען מיט די נעמען אויף די אותיות פון A ביז Z.

אין לאקאל פון פ.ק.או. לאדז-שטאט II ציי־ציגעל-גאס 49-51 דארפען זיך שטעלען די וועלכע דארפען זיך צושטעלען צו א קאנטראל קאמיסיע פונ'ם יאהרגאנג 1904, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 1 4 און 6 פאליציי-קאמיסאריאטען.

צו די צוגאב קאנטראל-קאמיסיעס דארף מען זיך שטעלען פינקטליך 9 א זייגער א נדערפריה מיט דעם מיליטער-ביכעלע, מאביליזאציאנס-קארטע און אנדערע מיליטערישע דאקומענטען. רעזערוויסטען, וועלכע האבען אין דער צייט וואס זיי האבען זיך געפונען אין רעזערוו, געענדיגט א ספעציעלע שולע אדער ציוויל-קורסען דארפען מיטברענגען מיט זיך די צייגניש וועגען דעם.

רעזערוויסטען, וועלכע ווילען זיך נישט צושטעלען צו דער צייט צו די קאנטראל קאמיסיע אהן א בעגרינדעטער סיבה וועלען צוגעצויגען ווערען צו פעראנטווארטליכקייט לויט די פארשריפטען פון די מיליטערישע שטראפען (דיסציפלין שטראף) די גערופענע צו דער קאנטראל-קאמיסיע קענען נישט האבען קיין שום פרעטענציעס צו דעם פינאנץ אמט וועגען ענטשעדיגונג נישט פאר'ן פערנאכלעסיגען די ארבייט נישט פאר'ן פערלירען צייט און היזק האבען צוליב דעם א. ד. ג.

די גערופענע צו דער קאנטראל-קאמיסיע דארפען קומען ריין אנגעטון און אפגעוואשען.

פון ארבייטס-געריכט

(ר) מ. אפאטשינסקי, דער אינהאבער פון הויז, זשעלאנא 19, איז ארויסגעטרעטען אין געריכט געגען וועכטער פון הויז, מיכאל סאבאלטשיק, וועגען אן עקסמיסיע. דער ווירט מאטיווירט זיין אנקלאגע דערמיט, וואס סאבאלטשיק פערנאכלעסיגט זיינע פליכטען, ארבייט אין א פאבריק אנשטאט צו היטען דאס הויז. א חוץ דעם טרינקט ער זיך אפט אן שכור, מאכט אוואנטורעס, געשלעגען, אזוי אז די לאקאטארען פון הויז האבען געבעטען צו בעזייטיגען דעם וועכטער.

דאס געריכט האט נאכדעם ווי עס זענען אויסגעהערט געווארען די עדות, וועלכע שטעלען פעסט, אז די טענות פונם הויזווירט זענען אמת'ע צוגעפאסקנט אן עקסמיסיע. סובאלטשיק דארף זיך ארויסציהען ביז'ן 1 אפריל פון דער דירה, וועלכע ער פערנעמט.

גענעראל-פערזאמלונג פון טארג- און מארק-שטייער

אונטערן פארזיץ פון ה' דענדיפער איז פארגעקומען די אלגעמיינע יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג פון טארג און מארק-שטייערס. דעם טעטיגקייטס-בעריכט גיט אפ פרעזעס מ. מינץ.

דעם קאסע-בעריכט גיט אפ דער סעקרעטאר פישעל פרענקעל. אויך דעם טעטיגקייטס-בעריכט גיט אפ דער וויצע-פרעזעס א. אבראמאוויטש. עס רעדען א רייה רעדנער און עס ווערט אויסגעדריקט צוטרוי דער אלטער פערוואלטונג.

אין דער נייער פערוואלטונג זענען געוועלט: פרעזעס—מענדל מינץ, וויצע-פרעזעס—אברהם אבראמאוויץ, סעקרעטאר — פישל פרענקעל, קאסירער—פישעל פארבער, עקאנאם—יעקל קאסאווסקי יונה פאפאוויטש, מרדכי קרול, מרדכי פידלער, שמאי ניטקע. קאנדידאטען: יעקב בולווא, הערשל דענדיפער, יוסף אבראמאוויטש, רעווידיר-קאמיסיע: הערשל זיידענמאן זיינעל שטודענט.

ווינטער-שטיצע פאר ארבייטסלאזע

הויבט מען אן ארויסצוגעבען דאנערשטאג דעם 2-טען יאנואר

(מ) דער מאגיסטראט מאכט דערמיט בעקאנט, אז דאנערשטאג דעם 2. יאנואר 1930 הויבט זיך אן דאס אויסצאהלען פון די ווינטער-אונטערשטיצונגען פאר דעצעמבער 1929. די ארבייטסלאזע, וועלכע האבען זיך געמאלדען אין אמט ביז'ן 28. דעצעמבער און זענען בארעכטיגט צו בעקומען אונטערשטיצונג.

די אויסצאהלונג וועט פארקומען פון 9 ביז 2 בייטאג אין לאקאל פון אמט, פיעטריקאווער 212. לויט פאלגענדער ארדנונג:

דאנערשטאג, דעם 2. יאנואר 1930 פון 9 ביז 11 די ארבייטסלאזע, וועלכע זענען רעגיסטרירט אין דער ערשטער אפטיילונג פון מלוכה'שען ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט מיט די פאמיליען נעמען אויף די אותיות:

A B C D E F G H I J

פון 12 ביז 2 די פעררעגיסטרירטע אין דער צווייטער אפטיילונג מיט די פאמיליען-נעמען פון A ביז J איינשליסליך.

פרייטאג, דעם 3. יאנואר פון 9 ביז 11 די פעררעגיסטרירטע אין דער ערשטער אפטיילונג אויף

K L Ł M N O

און פון 12 ביז 2 בייטאג די פעררעגיסטרירטע אין דער צווייטער אפטיילונג אויף די זעלבע אותיות.

שבת, דעם 4. יאנואר פון 9 ביז 11, די רעגיסטרירטע אין דער ערשטער אפטיילונג פון מלוכה'שען ארבייטס פערמיטלונגס-אמט מיט די פאמיליען-נעמען אויף די אותיות:

P R S T U W Z

פון 12 ביז 2 — די פעררעגיסטרירטע אין דער צווייטער אפטיילונג אויף דיזעלבע ליטערען.

די ארבייטסלאזע מוזען ביי זיך האבען א פערזענליכען דאקומענט, אדער א צייגניש פון אידענטישקייט און א לעגיטימאציע פון מלוכה'שען פערמיטלונגס-אמט.

געפערליכער באנדיט ענטלאפן פון טורמע

מען האט איהם שפעטער געכאפט

(2) מיט צוויי יאהר צוריק איז דער שרעק פון לאדזער געגענד און פון לאדזער וואיעוואדסטווע געווען דער געפעהרליכער באנדיט, יוזעף קאלושאק, וועלכער האט ארגאניזירט א באנדע און אנגעפאלען אויף די אומגעגנד דארפסלייט, צוגעהמענדיג ביי זיי געלט און ווערט-זאכען. עס האט זיך נישט איינמאל געטראפען, אז צווישען קאלושאקס באנדע מיט די פאליציי האט אויסגעבראכען פארמעלע שלאכטען, נאכדעם פלעגט די באנדע בערויבען די בעפאלענע און איבערטראגען איהר טעטיגקייט אויף אנדערע טעריטאריעס. א לאנגע צייט האט די פאליציי צוליב דעם נישט געקענט כאפען די באנדיטען.

ערשט מיט א פאר חדשים צוריק האט זיך איינגעגעבען צופאלען אויף די שפורען פון דער באנדע און זיי אלע בראש מיט קאלושאקען צו ארעסטירען. דאס קרייז-געריכט אין קאליש האט דאן קאלושאקען פערמשפט אויף 4 יאהר טורמע. קאלושאק איז איבערגעפיהרט געווארען אין שיעראדזער טורמע, וואו ער האט געדארפט אפזיצען זיין שטראף. אזוי ווי קאלושאק איז לויט'ן פאך אן עלעקטרא מאנטער, פלעגט אחוץ די טורמע-אדמיניסטראציע אויסנוצען צו טעכנישע און עלעקטרישע ארבייטען, ער האט דעריבער גענאסען פערהעלטנישמעסיג מעהר פרייע בעוועגונג.

עהערנכטען האט קאלושאק אויסגענוצט די געלעגענהייט, ווען דער וועכטער וואס פלעגט שטעהן לעבען איהם ביי זיינע עלעקטראמאנטערישע ארבייטען, האט ער זיך עפיס אפגעדרעהט און איז אריבערגעשפרונגען איבערן פארקאן און אנטלאפען.

בעלד האט דער וועכטער בעמערקט, אז דער ארעסטאנט איז אנטלאפען און אויסגעהויבען אן אלארם און די טורמע-וועכטער האבען זיך געלאזט נאך דעם אנטלאפענעם. די שפורען האבען געפיהרט קיין זדונסקא-וואליא און פאקטיש איהם דארט געכאפט. מען האט איהם צוריקגעפיהרט קיין שעראדז אין טורמע.

דאס מיידעל דערצעהלט, אז מען האט זי געוואלט פערפירען

(ב) נעכטען איז אין דריטען פאליציי קאמיסאריאט געקומען א געוויסער מענדעל זילבערבערג פון זאווישע 27 און דערצעהלט אז זיין 17 יעהריגע טאכטער מלכה איז עהערנעכטען ארויס אין גאס און עס האט מיט איהר פאסירט פאלגענדעס: דאס מעדעל איז ארויס אויף פראנציסקאנער גאס זענען צו איהר צוגעקומען צוויי עלעגאנט געקליידעטע יונגעלייט און נישט רעדענדיג קיין ווארט, זי ארייגעשטויסען אין א אויטא. דער אויטא איז מיט א געוואלדיגער שנעלקייט אפגעפאהרען אין דער ריכטונג פון חאביאניק. ווען דאס מעדעל איז צו זיך געקומען פון דער ערשטער ערשטוינונג און אנגעהויבען שרייען, האבען די יונגעלייט איהר פערשטאפט דאס מויל און זי פערשלאפערט מיט עפעס א נארקאטיק. און ווען זי האט זיך אויפגעכאפט פון שלאף האט זי זיך געפונען אין אן עלעגאנט מעבלירטע וואוינונג אונטער דער אויפזיכט פון עפעס אן עלטערער פרוי. איז שפיגעל האט זי דערזעהן, אז זי איז אינגאנצען אפגעשוירען און אנגעטון אין א מאנערישען מלבוש אין א געוויסען מאמענט, שפעט ביינאכט ווען די אויפזעהערין איז געשלאפען האט דאס מיידעל אויסגענוצט די געלעגענהייט געעפענט דאס פענסטער און ארויסגעשפרונגען.

קיין לאדז איז זי געקומען צו פוס. די פאליציי האט צוזאמענגעשטעלט א פראטאקאל און אונטערגענומען אן אויספאשונג, כדי פעסטצושטעלען צו איז די גאנצע מעשה א מיסטיפיקאציע צי א פאקט, מיט א פערפיהרט מיידעל.

מארד און זעלבסטמארד

א ליבע-טראגעדיע

(2) אין דארף מיעושיני, פיעטרקאווער קרייז האט זיך אפגעשפילט פאלגענדע בלוטיגע טראגעדיע: די 19 יעהריגע יאנינא טורמיאק איז געווען פערליבט אין דעם 21 יעהריגען מאריאן וועגגלאיסקי די חתונה פון דעם יונגען פאר האט געדארפט פארקומען שוין אין די ערשטע טעג פון יאנואר 1930. מיט א פאר וואכען צוריק האט זיך די טורמיאק בעקאנט מיט דעם 18 יעהריגען סטעפאן קרופאלא, א שילער פון איינע פון די פיעטרקאווער שולעס, וועלכער איז אויף די פייערטעג געקומען אין דארף. צווישען דעם יונגען פאר'ל האט באלד אויפגעקאכט א ליבע, און די ביידע זענען אומעטום נאכגעגאנגען און געזעהן צוזאמען.

דעם חתן האט שטארק געארט די מעשה און ער האט די כלה געמאכט שטארקע פארוואורפען, שפעטער — אייפערזוכטס-סקאנדאלען און ענדליך איהר געדראהט, אז אויב זי וועט נישט אויפהערען צו געהן מיט דעם יונגען אינטעליגענט, וועט ער זי מיט דעם קאנקורענט דערהרגענען. די כלה האט זיך פון דעם חתנ'ס דראהונגען אויסגעלאכט און געגאנגען שפאצירען מיט איהם נייעם אדאראטאר.

עהערנעכטען האבען וועגגלאיסקיס חברים איהם דערצעהלט, אז זיי האבען געזעהען געהען זיין כלה מיט קרופאלאן אין דער ריכטונג צום מיעושינער וואלד. וועגגלאיסקי האט געכאפט א רעוואלווער און איז זיי באלד נאכגעלאפען, פלוצים האט ער דערזעהען דאס פארפאלק, אונטער א בוים זענען זיי געשטאנען און האבען זיך געקושט. וועגגלאיסקי האט אויסגעשאסען און געטראפען די כלה אין קאפ. קרופאלא האט געכאפט און איז אנטלאפען. וועגגלאיסקי איז צוגעגאנגען צו דער כלה, וועלכע איז געווען שווער-פערוואונדעט, איהר צוגעשטעלט דעם רעוואלווער צום שלייף און איהר אויסגעשאסען.

קרופאלא האט דערווייל געבראכט אן אנצייגונג פון פאליציי אויפ'ן ארט, וואו ער האט געלאזט די פערוואונדעטע טורמיאק. אונטער'ן בוים איז געלעגען די טויטע כלה און אויפ'ן בוים האט זיך אויפגעהאנגען דער מערדער. און עס איז איהם נאך געלונגען אפצוראטעווען, נאכדעם האט מען איהם אפגעפיהרט אין אויספארשונגס-אמט.

וועגגלאיסקי האט ערקלערט, אז ער האט זיך נישט געקענט בעהערשען ווען ער האט דערזעהען ווי די כלה פערראט איהם, ער האט געוואלט זיך אויך דערשיסען נאר אין רעוואלווער איז נישט געווען מעהר קיין קוילען צוליב דעם האט ער געפרובט זיך אויפצוהענגען.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

אונאפרופליך 2 לעצטע געזעגנונגס-פארשטעלונגען
פון אונזערע געסט און אמעריקאנער קינסטלערין
בערטא זאסלאווסקא שלמה הערשקאוויטש און לעאן געטליכערמאן

היינט, זונטאג, דעם 29-טן, 9 אין אווענד – ווידערהאלונג פון דער פרעמיערע
דער גרעסטער שלאגער פון אלע אייראפעאישע ביהנעם
ווען א פרוי פערגעסט זיך
אין 3 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון קארנבליט.
הויפטראלן: בעלא–זאסלאווסקא; באריס–געטליכערמאן; שמואל–הערשקאוויטש
צום שלום: א גרויסער קאנצערט מיט'ן אנטייל פון דעם ארטיסטישען אנסאמבל.
די הכנסה פון היינט, ד. 29. געהט לטובת דעם בית-יתומים, זגערזשער 40

מארגן, מאנטאג, ד. 30-טען, 9 אווענד לעצטע געזעגנונגס-פארשטעלונג
פאפולערע פרייזען פון 1 ביז 2.50 די זעהר אויסגעצייכנעטע פיעסע
קינדער פערגעסט אייך נישט
אין 3 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון קאלמאנאוויטש
הויפט-ראלען: „יעטי"—זאסלאווסקא; „ניסן"—געטליכערמאן; „חיים יענקל"—הערשקאוויטש
צום שלום: א קאנצערט. צום געזעגענען זיך וועלען די טעאטראליסטען
אז פ'ן פערלאנג פון פובליקום זינגען פון זייער רייכען רעפערטואר.

ס'נעמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נעדה, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, גוטמאן, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאלאנסקי, ראקאוו.
אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

נייער פרייז-קוראנט פון דער ווידזעווער מאנופאקטור

די „ווידזעווער מאנופאקטור" ענדערט פון 1 יאנואר 1930 די פערקויפס-בעדינגונגען, פעסט-שטעלענדיג דעם טערמין פון קרעדיט ביז 90 טאג. גלייכצייטיג איז געענדערט דער פרייז קוראנט פון די אויסארבייטונגען פון דער פירמע, וואו די פרייזען פון מאנכע ארטיקלען זענען געהעכערט געווארען אויף 5 פראצ. און מאנכע פערקלענערט געווארען אויף 3 פראצ.

האלט ריין אייערע הייזער!

(מ) די לאדזער סטאראסטווע האט אויפ'ן פארשלאג פון דער געזונדהייטס-אפטיילונג, בע-שטראפט א גאנצע רייה הויז-ווירטען פארן אנטי-סאניטארען צושטאנד פון זייערע הייזער אויף געלד און ארעסט שטראפען.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

מ. ליפיצק (פיעטריקאווער 193), מ. מילער (פיעטריקאווער 46), וו. גראשזאווסקי (קאנסטאנ-טינער 15), פערלמאן (צעגעלניאנא 64), ה' ניע-וויאראווסקי (אלעקסאנדראווסקא 37), ז. יאנקע-לעוויטש (אלט-שטאט 9).

א שטרענגע קאנטראלע איבער נאדזארען

(—) אין די נאהענטסטע טעג זאל קיין װארשא צום יוסטיץ-מיניסטער ארויספאהרען א דעלעגאציע פון ד יהודע בענק װעגען דעם, אז דער היגער גע-ריכטס-מאכט זאל ארויסגעבען װערען א פער-ארדנונג מכוח נישט פערטיילען „נאדזאר'ן" פאר היגע סוחרים און פירמעס אהן גרינדליך-קאנטרא-לירטע סיבות.

צו דער ראדיגער דעלעגאציע זאל זיך אויך אנשליסען א דעלעגאציע פון די װארשאיער באנק-ספערען װעגען אן'ענגליכער בשותפות'דיגער אקציע אויך אין דער הויפט-שטאט.

רעדוקציע-מגפה אין די פאבריקען

(—) אין א גאנצער רייה פאבריקען װערט איצט אין צוזאמענהאנג מיט די חגאות נישט גע-ארבייט.

עס ארבייטען נישט א:ב די פאבריקען פון שייבלער-גראהמאן, פאזנאנסקי, מייסטער, בעניך און אנדערע.

אין געװיסע װירטשאפטליכע קרייזען הערט מען פערשפרייט דער קלאנג, אז צוליב'ן מאנגעל אין בעשטעלונגען און איבערזעטונג פונ'ם טעקסטיל-מארק װעלען א סך לאדזער פאבריקען געשלאסען װערען אויף א לענגערער צייט.

צוליב דער זעלבער סיבה זאל די פאבריקאציע אין ביעלסק זיך האבען בכלל אפגעשטעלט.

קאטאן-ארבייטער-שטרייק פערשארפט זיך

(—) אין צוזאמענהאנג מיט די רעדוצירטע לוי-נען אין דער זאקען-פאבריקאציע, שטרייקען איצט אין א רייה זאקען-פאבריקען ביז א טויזענד אר-בייטער.

נעכטען איז אין צוזאמענהאנג דערמיט פארגעקומען א גרויסער מיטינג פון די שטרייקענדע ארבייטער, אויף װעלכער ס'איז אנגענומען געװאר-רען א רעזאלוציע, אין װעלכער די ארבייטער פון עהנליכע פאכען װערען אויפגעפאדערט צו אונטער-שטיצען די שטרייק-אקציע.

אויף דעם מיטינג איז אויך אויסגעטיילט גע-װארען א שטרייק-קאמיסיע, װאס זאל זיך צ. א. װענדען צום ארבייטס-אינספעקטאר װעגען אנהוי-בען בעצייטענס אונטערהאנדלונגען.

שניעגאוועצעס, קאלאשן

די מאדערנסטע זענען אנגעקומען אין גרויסע קוואנטומס פון די פאלגענדע פאבריקען:

PEPEGE—Sp. Akc. Grudziądz
SCHWEIKERT — Łódź
TRETORN — Szwecja
KWADRAT — Ryga

צו די בילינגסטע פאר-סעזאן-פרייזען הורט און דעטייל-לאגער

M. FANTULIS w ŁODZI
OGRODOWA 2 (róg Nowomiejskiej), Tel. 161-96

אונטערערדישער טעלעפאן-קאבעל

צווישען ווארשא—לאדז שוין פערטיג

(—) ווי בעקאנט ווערט איצט, צוליב דער איבערלאסטונג פון דער טעלעפאן ליניע צווישען ווארשא און די אינדוסטריע-צענטרען, — געבויט אנ'אונטערערדישע קאבעל-ליניע, וואס דאַרף פאר-איינינען ווארשא דורך לאדז, קאטאוויץ מיט אויסלאנד.

פון מאסגעבענדע ספערען גיט מען איבער, אז די דאזיגע ארבייט רוקט זיך שטארק פאראויס און דעם 1 יולי 1930 אנ'צייך דאַרף מען רעכנ'נען, וועט דער דאזיגער קאבעל פערענדיגט ווע-רען. די צאהל ליניעס צווישען ווארשא און לאדז וועט דאן פערגרעסערט ווערען פון 6 אויף 17 און — לויט'ן געברויך — אפילו אויף 30, וואס עס וועט מעגליך מאכען דאס דערהאלטען גע-וועהנליכע צווישען שטאטישע פערבינדונגען אין פערלויף פון עטליכע מינוט'.

פערכאנעלע ענדערונגען אויף הויכע אמטען

ווי מיר דערוויסען זיך, זענען פארויסגעזעהען געוויסע ענדערונגען צווישען די בעאמטע אויף די הויכע אדמיניסטראטיווע פאסטענס אין דער וואיעוו-וואדזטווע.

צווישען אנדערע זאל דער איצטיגער שע-ראדזער סטאראסטע יעלינעק איבערנעהמען אנ'אמט אין דער וועלבסטפערוואלטונג-אפטיילונג און דער בית-איצטיגער שעף פון דער אפטיילונג ה' קאטשיס-קי, זאל איבערגעהן אין אנ'אנדערע וואיעוואד-זטווע.

גלייכצייטיג זאל דער פערטרעטער פון סטא-ראסטע אין קאלא, ה' מארעק נאמינירט ווערען אלס סטאראסטע אין הרוביעשאוו.

געוועהלט דעלעגאטען צו דער לאנד-קאנפערענץ פון „קרן היסוד"

ראנערשטאג אווענד איז אונטער'ן פארזיץ פון רעפ. ד"ר ראזענבלאט פארגעקומען א פערזאמלונג פון די קה"י צאהלער.

נאכדעם ווי עס ווערט אבגעגעבען א קורצער בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון „קרן היסוד" אין לאדז, אין משך פון לעצטען יאהר, טיילט דער פארזיצער מיט, אז דער פרעזידענט פון דער ציו-ניסטישער עקזעקוטיווע ה' נחום סאקאלאוו וועלכער קומט קיין ווארשא, וועט קיירצליך אויך בעזוכען אונזער שטאט צוזאמען מיט די מיטגלידער פון דער א"י דעלעגאציע: ד"ר אלעקסאנדער גאלדשטיין, און דוד בלאך, נ. בירנערמייסטער פון תל-אביב, עס ווערען ארומגערעדט די פערשידענע פראגען אין צוזאמענהאנג מיט דעם בעזוך פון די השובע געסט ווי אויך אין צוזאמענהאנג מיט דער לאנדעס-קאנפערענץ פון „קרן היסוד", וועלכע ווערט צוזא-מענגערופען קיין ווארשא אויף דעם 7. יאנואר און וועלכער עס וועט זיך אויך בעטייליגען דער פרע-זידענט סאקאלאוו.

דערויף קומען פאר וואהלען פון דעלעגאטען, צו דער קאנפערענץ, עס ווערען געוועהלט פאל-גענדע דעלעגאטען — אויסער די מיטגלידער פון קה"י — דירעקטאריום: רעפ. ד"ר ראזענבלאט, ב. וואקס, און ד"ר ז. עלענבערג; ד"ר מ. ברורא, פרעזעס ב. אייטינגאן, ס. פייסט, ד"ר א. טארטא-קאווער, י. פיקעלני, רעד. ע. האמבורסקי, מ. פיאטא, לאזניק א. יאעל, ל. גאלדבערג, מ. סקורא, נ. פולמאן, י. מאיערטשיק, פרוי מרים קאצענעל-בויגען, א. שפירא, און י. שאליט.

די פראפאגאנדע-אקציע פאר יוו"א

ווער עס בעזוכט דאס יודישע טעאטער אין „אררט"-אונטער-שטיצט דערמיט דעם יוו"א.

אין הסכם מיט'ן בעשלוס פון דער קאנפערענץ פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט אין ווילנע צו פראקלאמירען די חנוכה-וואך פאר דער וואך פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט פיהרט די לאדזער געזעלשאפט פריינד פון יוו"א, אויך אין אונזער שטאט פראפא. אנדערע און ווערבירונגס-אקציע לטובת יוו"א.

צו דעם צוועק האט זיך די היגע געזעלשאפט פערשטענדיגט מיט „די ת"ה: דירעקטארען פון יודישען טעאטער און פון „אררט" וועגען געבען א צושלאג צו די בילעטען פון די פארשטעלונגען אין משך פון דער חנוכה-וואך אין דער הויך פון 5, 10 און 15 גראשען, אויף וואס זיי זענען גערן מרוצה געווארען, אזוי אז יעדער יהיר, וועלכער געהט אין משך פון דער חנוכה-וואך אין יודישען טעאטער אדער אין „אררט" העלפט מיט אין דער גרויסער ארבייט, וואס עס טוט דער יודישער וויסענשאפטלי-כער אינסטיטוט.

גלייכצייטיג שיקט די היגע געזעלשאפט פריינד פון יוו"א אין יודישע טעאטערס איהרע פארשטעהער וועלכע האלטען פאר יעדער פארשטעלונג קורצע רעפעראטען איבער'ן מהות און ציל פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט, אזוי האט דאנערש-טאג אין פילהארמאניע רעפערירט ה' פרידריך; אויף די אווענט-פארשטעלונגען און פרייטאג-דיגען טאג אין „פילהארמאניע" און אין „אררט" האט רעפע-רירט רעד. לאזאר פוקס. שבת בייטאג האט אין „פיל-הארמאניע" רעפערירט יוסף זעלקאוויטש, אין „אררט" — י. ב. ניפס. אויף דער אווענט-פאר-שטעלונג אין פילהארמאניע האט רעפערירט ד"ר שוואלבע און אין „אררט" — ריכטער משה בראַ-דערזאן.

די רעפעראטען וועגען יוו"א, וועלען ווי גע-זאגט, אין משך פון דער חנוכה-וואך געהאלטען ווע-רען פאר יעדער פארשטעלונג אין יודישען טעאטער און אין „אררט".

אלגעמיינע פערזאמלונג פון מזרחי

די טעג איז פארגעקומען די יעהרליכע אלגע-מיינע פערזאמלונג פון „מזרחי". די פערזאמלונג איז געעפענט געווארען דורכ'ן פארזיצער ה' משה תעל-מאן, וועלכער גיט אנ'איבערבליק איבער דער יעצ-טיגער לאגע אין ארץ-ישראל בכלל און פון „מזרחי" בפרט, און קומט צו דער אויספיהרונג אז דער יעצטיגער מאמענט פאדערט גרויסע אנשטרענגונ-גע און לייסטונגען.

אלס פארזיצענדער פון דער פערזאמלונג ווערט געוועהלט ה' משה פיום.

ה' העלמאן גיט דאן אב א בעריכט פון דער „מזרחי"-טעטיגקייט אין לאדז, עס ענטוויקעלט זיך א דיסקוסיע אין וועלכער סיעהמען אנטייל די ה"ה: ראטמ. ביאלער, ווארשאויזסקי, זילבערשטיין, ערליך, זאלץ, קלובסקי און אנד. נאכדעם ווי דער פארזיצער גיט אויפקלערונגען איבער אלע פונקטען וועלכע זענען בעריהרט געווארען אין דער דיסקוסיע, ווערט אויסגעדריקט צוטרוי'ען דער אלטער פערוואלטונג. וועגען דער בעציהונג צו די קרנות ווערט אנגע-נומען א רעזאלוציע צו פארערען פון קרן-היסוד-דירעקטאריום אין פוילען, ארויסנעמען דעם קרן-היסוד-אפאראט אין לאדז פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, צעגעלניאנא 4, איבערהויפט יעצט, ווען דער קרן-היסוד איז געווארען דער פינאנץ-אפאראט פון דער יודישער אגענץ בעדארף ער זיך געפונען אויף א נייטראלען געביט. און ווי לאנג די ראויגע פארערונג וועט נישט אנגענומען ווערען, וועט זיך דער לאדזער מזרחי אין קרן-היסוד נישט בעטייליגען. עס זענען נאך בעהאנדעלט געווארען פערשידענע פונקטען, צווישען אנדערע איז בעשלא-סען געווארען צו פיהרען א הכשרת-טעטיגקייט פארן „החלוץ-המזרחי", און אויך א קולטור-טע-טיגקייט ווי העברעאישע אווענד-קורסען א. או. ז. נאכדעם ווי עס איז אנגענומען געווארען א בגרושעט אויפ'ן קומענדיגען יאהר, איז געוועהלט געווארען א פערוואלטונג פון די פאלגענדע ה"ה: מ. העלמאן, וו. זילבערשטיין, ב- ווארשאויזסקי, ראטמאן י. מ. ביאלער, ש. פאזנערזאן, א. מ. וויינטרויב, אליעזר בוים, ל. זילבערשטיין, י. מ. קלובסקי, א. אסט, ראפאפארט-שינסקי און ראזענבערג. קאנדידאטען: יצחק בערגער, הרב גוטקאווסקי, ב. האכענבערג, יחיאל ערליך, י זאלץ און ר' יעקבקא האלפערן. אין דער רעווידיר-קאמיסיע: ל. פאלמאן, י. ליבזאן און ש. בערלינער.

ה' נ. נוסבוים אין לאדז

קיין לאדז איז געקומען אויף א קורצען בע-זוך דער בעקאנטער לאדזער געזעלשאפטליכער טוער ה' נאטאן נוסבוים. ה' גיסבוים האט עטליכע יאהר פערבראכט אין ארץ ישראל, וואו ער איז געוועזען לייטער פון א רייה טעקסטיל-בויען. די לעצטע פאר חדשים האט ה' נוסבוים פערבראכט אין רומעניען.

ה' נוסבוים בעט די פריינד, וועלכע האבען אנ'אינטערעס פאר דער געזעלשאפט „מנור" זיך מיט איהם צו פערשטענדיגען (טעל. 121-23).

פון האנדעלס-געריכט

(—) דאס האנדעלס-געריכט האט אויף זיין לעצטער סעסיע דעם 21 ד. ח. פראקלאמירט די צאהלונגען פון די פירמעס: אקצ. געזעלש. פראנץ קינדערמאן, אנדזשעיא 12; שואל כאימאוויטש, פיעטריקאווער 41; א. קאשטיין און כ. ה. גורקע, פיעטריקאווער 22.

דאגעגען האט דאס געריכט אפגעלעהנט די בימע פון דער פירמע מ. קירשטיין, פרייהיימס-פלאץ 2, וועגען פראקלאמירען די צאהלונגען.

לאדזער קאמעראל-טעאטער
„אררט"
אל. 1-טער מאי 2
(פריהער ענגלישער זאל)

קינסט. לייטער: משה בראדערזאן. דירעקציע: יוסף סטרוגאטש. קאסע: דוד בייגלמאן.

היינט, זונטאג, דעם 29 טען
צוויי פארשטעלונגען:
אנהויב 7.30 און 9.30 אווענד
דאס גרויסע פרעהליכע פראגראם
„קוים מיט צרות"

פראגראם: 1) פראלאג, 2) צווישען בטלנים, 3) יארי-באס. 4) גאלדענע פ חע, 5) סעקעטע ליבטע, 6) מאמעלע 7) סאנאטאר 8) ווייסער קוק.. 9) אביביוע וואנדערער 10) מנשה, 11) ק צעניו-מינעניג 12) פאסטוכער, 13) קום לייבקע טאנצען, 14) חסידים-קאוואקען, 15) הי: א בלום, 16) קוים מיט צרות.

דינסטאג — 2 פארשטעלונגען 9 אח.
11.30 גרויסע סילוועסטער-פארשטעלונג
פרעהליך פראגראם
מיט'ן אנטייל פון גאנצען אנסאמבל.

בילעטען צו בעקומען יעדען טאג אין דער קאסע פון טעאטער פון 11—1 און פון 5 נאכמ.

קראנקען-קאסע

אין די טעג פון 31 דעצעמבער און 1 יאנואר

פון דער קראנקען-קאסע מעלדעט מען, אז דינסטאג דעם 31 ד. ח. וועלען אנגענומען ווערן קראנקע אין די לעטשניצעס נאר ביז 12 א זייגער. די פאגאטאוויע וועט זיין טעטיג א גאנצען טאג און נאכט.

פון 12 ביז 5 א זייגער דעם 31-טען און פון 9 אינדערפריה ביז 5 דעם 1 יאנואר 1930 וועלען איינגעשטעלט ווערען דאקטוירים דיזשורען אין דער לעטשניצע אויף לאגעווניצקא 46 פאר דער דרום טייל פון שטאט, פאר דער איבריגער טייל פון שטאט וועלען איינגעשטעלט ווערען די-זשורען אויף וואלטשאנסקא 225.

אין דער זעלבער צייט וועלען דיזשורירען די אפטייקען אויף פיעטרקאווער 17 און לאגעווי-ניצקא 46.

נארמאל וועט די קראנקען-קאסע אנהויבען אמטירען ד. 2 יאנואר.

צוויי נייע גענעראלען אין לאדז

(—) צוויי אפיצירען פון לאדזער גארניזאן: סטאניסלאוו מילער און סטאניסלאוו פראנק זענען נאמינירט געווארען אלס גענעראלען.

צום 9-טען ציוניסטישען לאנד-צוזאמענפאהר אין פוילען

ווי בעוואוסט איז לויט דער איניציאטיוו פון היגען ציוניסטישען קאמיטעט געקומען צו א פער-שטענדיגונג צווישען די פערשידענע גרופירונגען אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע („עת-לבנות", „על המשמר" און רעוויזיאניסטען), וועלכע האבען ארויסגעשטעלט א געמיינזאמע קאנדידאטען-ליסטע צו די וואהלען, אין הסכם מיט'ן וואהל-רעגולאמין וועלען דעריבער נישט פארקומען קיין וואהלען און אלס געוועהלטע ווערען בעטראכט די קאנדי-דאטען פון דער דאזיגער ליסטע. אלס דעלעגאטען זענען געוועהלט געווארען: דעפ. ד"ר ראזענבלאט, ראטמאן ד"ר מ. הינדעס (ווארשא) רעד. י. אונגער ל. אוריזאהן, לאזניק א. יאעל, מ. לימאן, ש. לעוו, צאהן-ארצט פרוי מ. רעזניק, מ. ה. רוזם-קאווסקי, מ. טעמפעלהויף, א. קאצבערג, א. ברא-ווערמאן, י. זאנדער, ד. סאלאמאן, אלס קאנדי-דאטען: א. שפירא. ל. גאלדבערג, ב. גוטער, מ. לעוו, פרוי ח' האלפערן, מ. ווארשאווטשיק, ט. בערקאל, פרוי קאנטאר, ק. פיינבערג, י. רעדליך, י. קרויזע.

פון ציוניסטישען פאלקס-אוניווערזיטעט

היינט, זונטאג, 8.30 אווענד קומט פאר אין דער פאלקס אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4) א פארלעזונג פון ד"ר ע. לעווין אויף ד. ט.: „עקנאמישע קריזיסען אין זייער ווירקונג אויף דאס ווירטשאפטליכע לעבען".

„אנטישווינדזוכט-טאג"

אויף דער טעמא וועט היינט 5 אזייגער אין זאל פון שטאט-ראט פאמארסקא 16 האלטען א פארטראג ד"ר טאדעאוש מאגילניצקי.

אריינטריט—אומזיסט.

די ערמאָרדונג פון צאַר און זיין פאַמיליע

וואָס ס'האָט וועגן דעם דערצעהלט דער ערמאָרדעטער סאוו. באָטשאַפטער וואָיקאָוו

סענסאַציאָנעלע רעוועלאַציעס פון בעסיעדאָווסקי'ן

דאָ האָט וואָיקאָוו מיר אָנגעהויבען גענוי צו דערצעהלען וועגען די וכוחים אין קרייז-קאָמיטעט פון דער פּאַרטיי אין דער פראַגע, ער פערזענליך איז אַרויסגעטרעטען געגען ביידע פּראָיעקטען, ער האָט פאָרגעלעגט צוצופיהרען די קייזערליכע פאַמיליע ביז צו דעם נאָהענטסטען טייך, אַלעמען שיסען, צובינדען געוויכט צו די קערפּערס און אַריינוואַרפען אין טייך. ער האָט געליינט, אַז דער פּראָיעקט וואָלט געווען דער „ריינסטער" — צו שיסען ביים ברעג פון טייך, איבערלעזענדיג זיי פּאַראויס דעם אורטייל און נאָכדעם „בעגראָבען די קערפּערס אין דער טיפעניש פון וואַסער".

צו שיסען און די קערפּער פערניכטען

צום סוף האָט דער קרייז-קאָמיטעט בעשלאָסען דערשיסען די קייזערליכע פאַמיליע אין איפּאַטיעווס הויז און די קערפּער פערניכטען דער דאָקטאָר, קוכאַר, לאַקעי, דינסט-מיידעל, און דאָס יונגעל דער געהילף פון קוכאַר, וועלכע האָבען זיך געפונען מיט דער קייזערליכער פאַמיליע, האָבען זיך אַליין, ווי עס ווערט געזאָגט אין דעם בעשלוס, פּערורטיילט צום טויט און דאַרפען פערניכטעט ווערען צוזאַמען מיט דער קייזערליכער פאַמיליע.

דאָס אויספיהרען דעם אורטייל איז אַרויפגעלעגט געוואָרען אויף יוראָווסקין, דער קאָמענדאַנט פון איפּאַטיעווס הויז. ביים אויספיהרען דעם אורטייל האָט געדאַרפט אַלס דעלעגאַט פון קרייז-קאָמיטעט פון דער פּאַרטיי בייזיין וואָיקאָוו. ער האָט אויך געדאַרפט אַלס כעמיקער אין נאַטור-וויסענשאַפטלער אויסאַרבייטען דעם פּלאַן ווי אַזוי אינגאַנצען די קערפּערס צו פערניכטען, וואָיקאָוו האָט אויך געהאַט די פליכט איבערצולייענען דער קייזערליכער פאַמיליע דעם אורטייל מיט דער בעגרינדונג, וועלכע האָט פערנומען עטליכע שורות און וואָיקאָוו האָט דאָס אַלץ אויסגעלערנט אויסענווייניג, כדי וואָס מעהר פייערליך דאָס אַדורכצולייענען.

די פראַגע וואָס פאַר געוועהר צו בענוצען ביים שיסען איז אויך גענוי בעהאַנדעלט געוואָרען עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו שיסען פון רעוואָלווערען, ווייל ביקסען-שיסעריי וואָלט ווייט אָפּגעהילכט און געוועקט די אויפמערקזאַמקייט פון די יעקאַטערינבורגער איינוואוינער. צו דעם שיסען האָט וואָיקאָוו צוגעגרייט זיין מאַוזער. ביים דערצעהלען די געשיכטע האָט ער אַרויסגענומען פון טאַש און מיר דעם מאַוזער געוויזען, אַזאַ רעוואָלווער האָט אויך געהאַט יוראָווסקי.

איבערגעהענדיג צום בעשרייבען דאָס בילד פון מאָרד גופא האָט וואָיקאָוו דערצעהלט, אַז יוראָווסקי האָט זיך אַזוי געאיילט, אַז ער האָט פערוואַנדלט דעם „היסטאָרישען פייערליכען אַקט" אין אַן'אַרבייט פון אַ קצב.

וואָיקאָוו גיט נאָך דערביי צו, אַז דער געדאַנק צו שוינען דאָס קוכאַר-יונגעל איז אָנגענומען געוואָרען דורך יוראָווסקי'ן לויט דער איניציאַטיוו פון איהם, וואָיקאָוו'ען זעהר נישט גערן. יוראָווסקי'ן ביי זיין גרויזאַמקייט, איז געווען אַ שאָד זיך אָפּצוזאָגע פון איינעם פון זיינע קרבנות.

אין דער נאַכט אויפ'ן 17 יולי 1918

2 אַ זייגער ביינאַכט איז וואָיקאָוו געקומען אין איפּאַטיעווס הויז צוזאַמען מיט דעם פאָרזיצער פון דער אויסערגעוועהנליכער קאָמיסיע פון יעקאַטערינבורג. יוראָווסקי האָט זיי מיטגעטיילט, אַז די קייזערליכע פאַמיליע און אַלע איבריגע זענען שוין אויפגעוועקט און איינגעלאַדען אַראָפּצוגעהן אונטען אין דעם קעלער, פון וואַנעט עס האָט געדאַרפט פאָרקומען די ווייטערדיגע „עקספּעדיציע". מען האָט זיי ערקלערט, אַז אין יעקאַטערינג איז אומרוהיג און ווערט פון שעה צו שעה אויף אַן'אָנפאַל אויף איפּאַטיעווס הויז, און צוליב זיכערקייט דאַרף מען אַראָפּגעהען אין קעלער-שטיבעל.

די גאַנצע משפחה פון צאַר אין אַראָפּ אין קעלער 2 אַ זייגער ביינאַכט (וואָיקאָוו האָט געקוקט אויפ'ן זייגער). יוראָווסקי, וואָיקאָוו, דער פאָרזיצער פון יעקאַטערינבורגער טשעקאַ און די לאַטישען פון טשעקאַ האָבען פערנומען פּלאַץ ביי די טירען. אַלע פון דער צאַרישער משפחה זענען געווען זעהר רוהיג: ס'ועהט אויס, זיי זענען שוין געוואוינט געוואָרען צו פערשידענע נאַכט-טראַנספּאָרטען און אָפטע איבערטראַנספּאָרטירונגען, איינינגע זענען געזעסען אויף שטולען מיט קישענס אויף די געזעסען, די אַנדערע זענען געשטאַנען. דער צאַר איז אַדורך עטוואָס פּאַראויס צו יוראָווסקי'ן, וועלכען ער האָט בעטראַכט פאַר דעם עלטסטען צווישען די אַנוועזענדע און האָט רוהיג צרויסגערעדט:

„נו, אָט האָבען מיר זיך צוזאַמענגעקליבען, וואָס ווילען מיר איצט טון?"

אין דעם מאָמענט איז וואָיקאָוו אַרויסגעטראָטען פּאַראויס און שוין, געוואָלט איבערלייענען דעם בעשלוס פון אוראַלער קרייז-קאָמיטעט, נאָר יוראָווסקי האָט איהם אָפּגעשטעלט; ער איז צוגעגאַנגען נאָהענט צום צאַר און געזאָגט: „ניקאָלאַי אַלעקסאַנדראָוויטש, לויט'ן בעשלוס פונ'ם אוראַלער קרייז-ראַט וועט איהר דערשאָסען ווערען צוזאַמען מיט אייער משפחה.

דאָס איז געווען אַזוי אומגעוואַרטעט, אַז דער צאַר האָט מעכאַניש אויסגערופען: „וואָס?" האָט זיך אומגעקעהרט צו דער משפחה און האָט אויסגעצויגען צו זיי די הענד. אינ'ם זעלבען מאָמענט האָט יוראָווסקי אויסגעשאָסען עטליכע מאָל, דער צאַר איז געפאַלען.

כמעט איינצייטיג האָבען אָנגעהויבען שיסען אַלע אַנדערע. די ראָמאַנאָווס זענען געפאַלען איינער נאָכ'ן אַנדערען. אויף די פיס זענען געבליבען די גרויס-פירשטינס, וואָס האָבען פערפולט דעם קעלער מיט געשרייען. יוראָווסקי, וואָיקאָוו און איינינגע לעטישען זענען צוגעלאָפען צו זיי נעהנטער און האָבען אָנגעהויבען צו שיסען אין זיי, צילענדיג אין קאָפּ.

ווען אַלץ איז שטיל געוואָרען, האָבען יוראָווסקי, וואָיקאָוו און צוויי לאַטישען בעטראַכט די דערשאָסענע, האָבען אין איינינגע פון זיי אַריינגעשאָסען עטליכע קוילען און דורכגעשטאָכען מיט די באַגנעטען. די קערפּערס זענען געלעגען אויף דער פּאָדלאָגע אין קאָשמאַרנע פּאָזעס מיט פערבלוטיגטע געזיכטער. די פּאָדלאָגע איז געווען גליטשיג ווי אין אַ שלאַכט-הויז. נאָר איין יוראָווסקי איז געווען רוהיג. אפשר ווייל אלס פעלדשער איז ער געשאוינט געווען צו בלוט. ער האָט קאַלטבלוטיג בעטראַכט די קערפּערס און אַראָפּגענומען אַלע קאָסטבאַרקייטען וואָיקאָוו האָט אויך אָנגעהויבען אַראָפּנעהמען רינגען פון די פינגער, נאָר ווען ער האָט זיך צוגעריהרט צו איינער פון די גרויס-פירשטינס און האָט זי איבערגעקעהרט מיט'ן פּנים אַרויף האָט ביי איהר פון מויל אַ שאָס געטון אַ שטראָם בלוט. אויף וואָיקאָוו'ען האָט עס געמאַכט אַזאַ איינדרוק, אַז ער איז אָפּגעשפּרונגען אין אַ זייט.

דער אָפּפאָהר פון איפּאַטיעווס הויז

לויט יוראָווסקי'ס פעראָרדנונג האָבען די לאַטישען אָנגעהויבען אַרויסטראָגען די קערפּערס דורכ'ן הויף צום לאַסט-אויטאָ, וואָס איז געשטאַנען ביים אַריינפאָהר. נאָכדעם איז מען אַוועקגעפאָהרען צו אַ שאַכטע הינטערן שטאָט, וואו ס'איז געווען אָנגעגרייט אַן'אָרט צו פערניכטען די קערפּערס. יוראָווסקי איז אָפּגעפאָהרען מיט'ן אויטאָ און וואָיקאָוו איז פערבליבען אין שטאָט, ווייל ער האָט געדאַרפט אַלעס פאָרבערייטען אויף צו פערניכטען די קערפּערס. פאַר דער דאָזיגער אַרבייט זענען בעשטימט געוואָרען ספּעציעלע 15 מאַן פעראַנטוואָרטליכע מיטגלידער פון יעקאַטערינבורגסקער און גרויס-איסעטסקער פּאַרטיי-אָרגאַניזאַציעס.

אַלע זענען געווען בעוואָפענט מיט נייע שאַרף אָנגעשליפענע העק, פון דעם טיפּ, וואָס מען נוצט אין די פלייש-געוועלבער צום האַקען פלייש וואָיקאָוו האָט אַ חוץ דעם צוגעגרייט שוועבעל-זויערע און בענזין.

אין וואַלד נעבען די שאַכטעס

דאָס פערניכטען די קערפּער האָט זיך אָנגעהויבען אויפ'ן צווייטען טאָג און איז געפיהרט געוואָרען דורך יוראָווסקין אונטער דער אַלגעמיינער לייטונג פון וואָיקאָוו'ן און אונטער דער אויפזיכט פון גאָלאָשטשאָקינען און ביעלאָבאָראָדאָוו'ן, וועלכע זענען עטליכע מאָל געקומען צו פאָהרען פון יעקאַטערינבורג אין וואַלד אַריין.

די שווערסטע אַרבייט איז בעשטאַנען אין צוהאַקען די קערפּערס. וואָיקאָוו דערמאָנט דאָס בילד מיט אַן'אומווילליגען ציטער. ער האָט געזאָגט, אַז ווען די אַרבייט איז געווען אָפּגעטון איז נעבען דער שאַכטע געלעגען אַ גרויסער בלוטיגער באַרג מיט שטיקער מענשליכע הענד, פיס, קערפּער און

(ווייטער זעה 9-טע זייט).

*) זעה „נייער פאָלקסבלאַט" נומער 302

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינענע פּראַצאַוניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, אין: העלעדקעס אויף פלאַטפוסען, קונסט-
ליכע פיס, גאָרסעטען א. ז. וו. צאָמפּאַנגעם פון 5—7 אָוו.
צוריקגעקעהרט.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראָלאָג
ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירן, בלאָז און האַרן-קראַנקייטען
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אָן פון 4–7 אָוונט.
צוריקגעקעהרט.

ס'געיעג נאַכ'ן שאַטען

2) (סענסאַציאָנעלער ראָמאַן)

קאַפּיטעל צוויי

די נעהיימניש פון פּינקוס ליפּאָווסקי

א גרויסער עולם האָט געשטראָמט פונ'ם „טעאַטר פּאָלסקי". איטאָמאָביל-טרייבל'עך האָבען אָנגעפילט די לופט מיט א גע-יאַרעם.

צוויי יונגע פרויען זענען געזעסען אין א לוקס-אויטאָ און געפיהרט צווישען זיך א שמועס, וועגען דער טעאַטער-פאָרשטעלונג.

דאָס איז געווען א מאַמע מיט א יונגער טאָכטער — א שיין מיידעל מיט געדיכטע טונקעלע לאָקען.

ביידע פרויען זענען געווען זעהר רייך און עלעגאַנט געקליידעט.

— נעללי, דו זוכסט דאַניעל'ן? — האָט די
דער מיידעלס באַקען האָבען זיך בעדעקט מיט
מוטער אינמיטען שמועס א פרעג געטון.
א רויטקייט.

— ניין! — האָט זי זיך פונאַנדערגעלאַכט — איך האָב זיך פערקוקט אויף אַן'אויטאָ וואָס פאָהרט נעבען אונז... איך גלויב נישט, דאַניעל זאָל האָבען געוואוסט, אַז איך בין היינט געווען אין טעאַטער... און ווען ער וואָלט אפילו יאָ געוואוסט, גלויב איך אויך קוים, צי ער וואָלט געקומען... ער האָט זעהר נישט ליב קיין גרעסערע עולם'ס מענשען.

דער מוטערס שמייכעל האָט בעשטעטיגט, אַז זי פערשטעהט אויסגעצייכענט איהר טאָכטער.

מוטער און טאָכטער זענען געווען ווי די גוטע פריינד און איינע פאַר דער צווייטער האָט נישט געהאַט קיין סודות.

— ווי מיינסטו, מ'האָט איהם געראָפט איינלאַדען?

— איך ווייס נישט... באמונות, איך ווייס נישט... ער איז, ווי זאָגט מען עס... אַן'אויסטערלישער מענש, דו ווייסט דאָך... מיט איהם איז גאָר אַנדערש..

— ער איז א שעמעוודיגער?

— נישט אזוי שעמעוודיג, ווי צוריקגעהאַלטען. צייטענווייז דוכט זיך מיר אויס, אַז איך קאָן איהם אינגאַנצען נישט. ווען ער רעדט, דוכט זיך מיר אָפט אויס, אַז די ווערטער שטימען ביי איהם נישט מיט די געדאַנקען... מיר דוכט זיך, אַז כ'וועל איהם קיינמאָל נישט קענען ריכטיג פערשטעהן, ס'איז מאָדנע נישט וואָהר?

— א סך אויסערגעוועהנליכע מענשען זענען אזוי אויסטערליש, ובפרט אזעלכע וואָס פערנעהמען זיך מיט אָנגעשטרענגטער גייסטיגער אַרבייט...

— יאָ, איך ווייס עס. זיין קאָפּ איז שטענדיג פערנומען מיט פּלענער פון נייע ערפינדונגען און פונדערסטוועגען...

דער מיידעלס קול האָט א לייכטען ציטער געטון.

די מוטער האָט זי אויפמערקזאַם בעטראַכט און ווייטער פאָרזיכטיג פונאַנדערגעפרעגט:

— ער איז שטענדיג פערנומען, אַז... וואָס פאַר א נייע זאַכען טראַכט אויס זיין קאָפּ?... ווי מיינסטו?

— איך ווייס נישט — האָט נעללי א שמייכעל געטון — ער רעדט זעהר זעלטען וועגען זיינע ענינים... ער דערצעהלט ערשט דאַן, ווען אַלץ איז שוין פאַרטיג... איך וועל זיך גאַרנישט וואונדערן, ווען איך וועל זיך דערוויסען, אַז ער קלעהרט איצט איבער אַן'ערפינדונג, וואָס זאָל מאַכען ווירענע זאַכען פאַר אונזוריכטבאַר... אָדער וועגען עפּיס אַן'אַנדער אוממעגליכע זאַך! נו, אָט, זענען מיר שוין אינדערהיים...

ועצענדיג זיך צום נאַכט-עסען האָבען זיי פאַרט געזעצט צו שמועסען וועגען דניאל וואַלדמאַנען.

אין דערזעלבער צייט איז וואַלדמאַן געזעסען אין זיין לאַבאָראַטאָריום אויף לעשנאָ גאַס, און זיך צוגעהערט דורך די אויערען-רערלעך, וואָס עס טוט זיך אין חלל.

אין צימער האָבען קוים הערבאַר געראַוישט די דינאַמאָ-מאַשינען.

עס איז געווען שטאַרק הייס, און דניאל'ס שטערן האָט זיך בעדעקט מיט שוויס-טראָפען.

די אויגען זיינע האָבען רוהיג און פערטראַכט געקוקט אויף די דינע דראָטען:

— ליפּאָווסקי... ליפּאָווסקי, — האָט ער פאַר זיך געמורמעלט — ס'איז אוממעגליך אַז אין וואַרשא זאָל'ען זיין צוויי ליפּאָווסקי'ס מיט'ן נאָמען פּינקוס... אַלענפאַלס, נישט אויף מאַרשאַלקאָווסקאַ גאַס... דער אויספאָרשונגס-אַמט וועט אָבער נישט זוכען קיין אַנדערען... זיי האָבען שוין זיכער בעקומען די מעלדונג נומער 34... ס'איז זעהר הייס היינט... און ס'איז שוין האַלב צוועלף... זיי זענען געווען אין טעאַטער... הייסט עס, אַז א שעה אייר זיי וועלען געהן שלאָפען קאָן מען אָקוראַט בעוואָרענען... איידער ס'קאָן נאָך קומען די פּאָליציי!... נו, מילא... מיר וועלען זעהן!...

ער האָט אָנגעטון אויף די אויערען די רערלעך, אַריינגעשטעקט אַ שליסעל אין אַ לאָך פון אַ ברעט מיט דראָטען. עס האָט אַ פּלעמעל-אויף געטון אַ לעמפּעל, און אין משך פון עטליכע מינוט האָט ער זיך אָנגעשטרענגט איינגעהערט.

— ס'איז גאַרנישט! — האָט ער אַרויסגעשעפּטשעט — מ'קאָן זיך גאַרנישט פונאַנדערקלייבען... אַן'אמת'ע מישעגינע.

ער האָט אָפּגעלייגט די רערלעך און בראַנגענדיג אין אָרדנונג די חפצים אויפ'ן שרייב-טיש, איז ער אַרויס פון לאַבאָראַטאָריום.

די טיר הינטער איהם האָט זיך שטיל פערמאַכט, און עס האָבען א קנאַק געטון די אויטאָמאַטישע שלעסער.

ער איז שנעל אַראָפּגעגאַנגען פון די טרעפּען, אַראָפּגעגאַנגען אויף דער גאַס, און זיך אַריינגעזעצט אין א טאַקסאָבוס.

— מאַרשאַלקאָווסקאַ-גאַס, צום הויפּט-וואָקזאַל צו! — האָט ער בעפוילען דעם שאָפער — איך וועל אייך זאָגען, וואו אָפּצושטעלען זיך.

דניאל'ס געדאַנק האָט שלעכט געאַרבייט היינט ביינאַכט...

די וואַכען פון אָנגעשטרענגטער, און אונאויפהערליכער אַרבייט האָבען איהם מיד געמאַכט. ער האָט קנאַפּ געשלאָפען, און די אויגען ערשט נערוועז האָבען איהם געשטערט צו קאָנצענטרירען זיך.

ער האָט געוואוסט, וואָס עס בעאומרוהיגט איהם: פערשידענע געפיהלען האָבען איהם געפּייניגט, און ער האָט בשום אופן נישט געקאָנט אָביעקטיוו און גלייכגילטיג לעזען די אויפגאַבע.

פון איין זייט איז געווען נעללי... נעללי ליפּאָווסקאַ, און פון דער אַנדערער זייט נעללי'ס פאָטער — א חשובער. כאָלירער [illegible] וועלכען ער האָט געזעהען צוויי מאָל אין לעבען.

נעללי'ס פאָטער האָט מען גערופען פּינקוס ליפּאָווסקי...

און דאָס דער עיקר האָט בעאומרוהיגט וואַלדמאַנען. ...

עס האָט איהם צורודערט דערפאַר, וואָס אין דער רשימה פון די אינטערנאַציאָנאַלע פערברעכער איז פלוצים דערשינען א מענש, וועלכען מ'האָט אויך גערופען פּינקוס ליפּאָווסקי, און וועלכער האָט אויך געוואוינט אין וואַרשא אויף מאַרשאַלקאָווסקאַ גאַס...

די לאַגע איז געווען א העכסט-קאָמפּליצירטע.

(פאָרזעצונג קומט).

איך בין א שרייבער...

דערצעהלט פון א יונגען־מאַן מיט לאַנגע קודלעס, און איבערגעגעבען

***** פון ***** ב. קאָוונער

איך בין א שרייבער, ארבייט אין א צייטונג וואָס קען נישט עקזיסטירען און עקזיסטירט דאָך; וואָס מאַטערט זיך, מוטשעט זיך מיט אַלע כחות זי זאָל נישט פערמאַכען די אויגען פאַר דער צייט.

האָב איך גענומען אין דער צייטונג 30 זלאָטעס א וואָך.

פאַר די 30 זל. האָב איך בעדאַרפט שרייבען נייעס. נישט מעהר: נייעס פון טאָג.

האָב איך זיך בעקאַנט מיט א מיידעל, אַן אָרימע, א שוואַכע, אָבער א טאַטענ'ס א קינד: איהר פאָטער איז געוועזן א חזן, וואָס פלעגט דאַווענען אַליין אָהן העלפער. אַליין איז בעסער: די העלפען בלויז אַרויס דער'הרג'ענען דאָס דאַווענען. אַנ'אָרימאַן, אַנ'אביון!

האָב איך גענומען אַרומגעהן מיט זיין טאָכטער. די ליבע איז געוועזן א הייליגע. א געטליכע!

מיר האָבען זיך נישט אויפגעהערט צו קושען. מיר האָבען שוין ביידע געהאַט היינעראויגען אויף די ליפען.

איהר מעגט זיך לאַכען, אָבער ס'איז דער ריינער אמת.

צוויי וואָכען פאַר דער חתונה געה איך צו צום רעדאַקטאָר:

„חבר רעדאַקטאָר", זאָג איך צו איהם, „איך געה אַרום מיט א מיידעל, א חזן'ס א טאָכטער, א פיין מיידעל. א צהרליכס, א כשר קינד, אָבער אַנ'אָרימע, און א קראַנקע. געה איך מיט איהר חתונה האָבען: וויל איך האָבען א הוספה כאָטש 5 זלאָטעס".

זאָגט דער חבר רעדאַקטאָר:

„דאָס חתונה האָבען איז א פאַטקודנע אינסטיטוציע, א פרימיטיווע, א קאַפּיטאַליסטישע, א קלעריקאַלע, א פערשימעלטע! רעוואָלוציאָנערען האָבען נישט חתונה! רעוואָלוציאָנערען לאַכען זיך אויס פון געזעצליכע חתונות. מיר נעהמען א מיידעל, אָדער א מיידעל געהמט אונז, און מיר נעהמען א צימער און מיר וואוינען אַזוי לאַנג ווי אונז געפעלט, ווערט עס צוגעגעסען, צוגעהט מען זיך.

„דאָס איז איינמאָל אַוועק

„צווייטענס, געפעלט מיר נישט וואָס דו נעמסט א חזן'ס א טאָכטער. דאָס איינציגע, וואָס עס געפעלט אונז, איז דאָס, וואָס זי איז אָרעם און קראַנק...

„דאָס שמעקט שוין, מנהר ווענינער, מיט פראָלעטאַרישקייט... אויב איהר פאָטער זאָל נישט זיין קיין חזן, קיין רעליגיעזער פאַנאַטיקער, א כלי קודש, וואָלטען מיר ווי עס איז צוגעשטימט צום שידוך. איהר טאַטע דאַרף זיין אַנ'אַ־ בייטער. זאָג איהם, אַז ער זאָל אויפגעבען דאָס חזנות און ווערען א מענש, א האָרעפּאַשניק און א מיטגליד פון אונזער פּאַרטיי.

„און וואָס דו ווילסט האָבען א הוספה איז אידיאָטיש; מעהר ווי אידיאָטיש!

כ'וועל דיר אין א וואָך אַרום געבען ענטפער".

אין א וואָך אַרום האָט מיר דער רעדאַקטאָר געלאָזט וויסען, אַז ער האָט שוין געפּאַסט א בעשלוס: אַז די 30 זלאָטעס, וואָס איך קריג, בין איך אויך נישט ווערט; אַז מיינע נייעס טויגן נישט, איך צודריי אַלע מאָל די יוצרות אין מיינע נייעס. איך מיש אויס קאַשע מיט באָרשט, עס קלעפּט זיך נישט...

און ער נעהמט אַרויס פון וועסטעל־קעשענע און ווייזט מיר אַזאַ שטיקעל נייעס:

„טו א קיק ווי צודרעהט עס איז" — זאָגט ער צו מיר — „נאַ, לעז עס איבער; זאָל איך קרענקען אויב מען קען דאָ אַרויסקריכען"!

ווייזט זיך אַרויס, אַז איך האָב צומישט צוויי זאַכען אין איינעם. א געוויסע פירמע האָט א לאַגער כשר'ע זייף, און איך האָב בעדאַרפט שרייבען א שטיקעל נייעס וועגען א פייער, האָבען זיך די דאָזיגע צוויי זאַכען צומישט און ס'איז אַזוי אַרויסגעקומען:

„גרויס פייער האָט אויסגעבראָכען פיער א זייגער פאַרטאָג. דריי פאַמיליעס זענען געווען אין געפאַהר צו קריגען כשר'ען זייף; ווען די פייער־לייט זענען אָנגעקומען האָבען זיי געפונען זייף, וועלכער איז נעמנבט געוואָרען פון די בעסטע כנמישנ שטאָפען און פאַרפּם. צוויי פייערלייט זענען שיער נישט דערשטיקט געוואָרען פון געדיכטען רויך און — 85 סענט א פונט פאַר פרויען, שבת און יום טוב געשלאָסען.

דער שאָדען וואָס בעטרעפט 15 טויזענד זל. איבערגעלייענט דאָס שטיקעל נייעס, זאָגט דער רעדאַקטאָר צו מיר:

„און דו האָסט נאָך א חוצפה צו פערלאַנגען א הוספה? איבעריגענס, ווילען מיר דיר אינגאַנצען נישט בעשעפטיגען מעהר: אויב א מענש קען נעהמען א חזן'ס א טאָכטער און חתונה האָבען מיט איהר „כדת משה וישראל" און איהר נאָך וועלען מפרנס זיין אויך, אַזאַ מענש איז א בהמה, א אידיאָט, א שטיק פערגאַנגענהייט. א שטיק רעאַקציע!

„ווילען מיר דיך אין גאַנצען נישט האָבען פאַר קיין מיטאַרבייטער. דו דאַרפסט מעהר נישט קומען אין דער רעדאַקציע".

האָב איך א שפּיי געטהון אויף איהם און בין אַוועק און האָב חתונה געהאַט און איצט לערען איך זיך זיין א חזן ביי מיין שווער...

איך האָף, מיט דער צייט, צו קריגען א גוטע שטעלע אין א רעפאָרמירטען טעמפּעל. מחמת איך בעזיץ א באַריטאָן. אין אַלע טעמפּלען וויל מען האָבען באַריטאָן־שטימען. עס שמעקט מעהר מיט גלח.

דערוויל זיץ איך ביים שווער אין הויז. קיין דירה־געלד קאָסט מיך נישט, קיין עסען קאָסט מיר נישט, קיין עסען קאָסט מיר נישט, א יונגע פרוי האָב איך, א ביסעל בראַנפען איז אויך דאָ. באַלד באַלד וועל איך ווערען א טאַטע אויך. —

טאָ וואָס־זשע פעהלט מיר? דענקט איהר נישט, אַז איך האָב גוט געטהון וואָס איך בין געוואָרען אויס שרייבער?

— איהר האָט, זאָג איך, זעהר גוט געטהון. הלואי טוען דאָס 85 פראָצענט פון אייערע שרייבער, זיי וואָלטען ממש געראַטעוועט די יודישע ליטעראַטור.

— ס'קען זיין, אַז זיי וועלען זעהן, אַז אַ מאַך א פיינעם לעבען אַלס חזן אין א טעמפּעל, וועלען זיי זיך אויך נעהמען צו דעם.

— עט! זיי זענען נישט אַזוי קלוג ווי איהר זיי זענען אידיאָטען; זיי האָבען קיין שכל נישט.

— גוט, אין יעגער צייטונג דאַרפען שרייבער נישט האָבען קיין שכל; זיי דאַרפען בלויז בעזיצען א ים מיט חוצפה און א שפּראַך פון מאַרק יודענעס!

די אריסטאקראטקעס צווישן זינד־פרויען

די ראָל פון דער קורטיזאַנקע אין דער אַלטער וועלט און אין דער היינטיגער

סיי אין די אַלטע, סיי אין די איצטיגע צייטען, זאָגט דער בעקאַנטער פראַנצויזישער שריפטשטעלער פאַל מאָרען, זענען קורטיזאַנען נישט אַזוי בעריהמט געווען מיט זייער אויסגעלאַסענקייט, ווי מיט זייער חן און אינטעליגענץ. אויב זייערע נעמען זענען פערבליבען לעבען אין דער געשיכטע פון דער מענשהייט, איז עס נישט נאָר צוליב זייער פיזישען רייץ. „מיר האָבען געליבטע, כדי זיי זאָלען ענטציקען אונזער גייסט" האָט זיך אויסגעדריקט דער גריכישער רעדנער דעמאָסטען און געדעכט אין דעם פאַל פאַר גאַנץ גריכענלאַנד.

אין גריכענלאַנד פון דער פאַר־קריסטליכער עפּאָכע, האָבען קורטיזאַנען געשפּילט א וויכטיגע ראָלע אין פּאָליטישען און קינסטלערישען לעבען פון לאַנד. זיי קיינמאָל מעהר אין דער געשיכטע. מען האָט זיי אָפּגעגעבען גרויס כבוד. פאַר מאָרען ערקלערט עס דערמיט, וואָס עס זענען נישט געווען קיין רעליגיעזע פאַראורטיילען. מען האָט דערבעי געקאַנט הנאה האָבען פון פיזישע פערגעניגענס, ניט פּרובירענדיג זיך זינדיג. א הויך דעם איז די פּראָפעסיע פון א קורטיזאַנקע געווען די איינציגע, צו וועלכער א פרוי האָט זיך געקענט נעהמען. דערפאַר זענען צו דער פּראָפעסיע צוגעצויגען געוואָרען די פעהיגסטע און טאַלאַנטפולסטע פרויען, וועלכע האָבען געזוכט אַנ'אויסדרוק פאַר זייער ענערגיע און אַמביציעס. צווישען די גריכישע קורטיזאַנען זענען געווען פרויען מיט אויסערגעוועהנליכער טאַלענטען (נאַטירליך איז צניעות נישט געווען צווישען זייערע טוגענדען). זעלבסטפערשטענדליך, אַז מען האָט זיך בעציהען מיט רעספּעקט צו פרויען, וועלכע האָבען געקאַנט אַזוי אינטערעסירען. אַז בעצייכענען די פּאָליטישע פיהרער, די רעדנער, סקולפּטאָרען, און פּאָעטען פון גריכענלאַנד, מיר מוזען אָננעהמען, אַז פרויען ווי אַספּאַזיע, לאַיס, טהעאָדאָטע, פרינע, זענען נישט נאָר געווען מייסטערינס פון דעם ליבעשפּיל, נאָר אויך פון דעם אינטעלעקטועלען שפּיל.

א סך איז געשריבען געוואָרען וועגען דער הויכער קולטורעלער שטופע פון די פרויען אין גריכענלאַנד, וואו מען האָט ספּעציעל געלערענט די שענסטע מיידלעך ווי אַזוי צו זיין ערפאָלגרייכע קורטיזאַנען. מאָרען מיינט אָבער, אַז די קורטיזאַנען האָבען פיל ווייניגער געהאַט צו פערדאַנקען די שולען ווי זייער פערזענליכער ערפאָלג אין דעם פערקעהר מיט מענער, די קונסט צו בעצייבערען און צו בעאַנפלוסען וויכטיגע מענשען, איז נישט א זאַך, וואָס בלויז גריכישע קורטיזאַנען האָבען געוואוסט, און וואָס זאָל האָבען מיט זיי פערשוואונדען אין אַלע יאָהרהונדערטער.

די גאַסען־פרוי איז די שקלאַפין פון יעדען פערבייגעהער. און די ערשטע קליינען אויס צווישען די מעכטיגסטע און רייכסטע פון לאַנד. קיין זאָרגען נישט, אַז זיי אַליין האָבען געקראָגען גרויס מאַכט, עס איז אַמאָל געשעהן אַז דער סענאַט האָט זיי אַרויסגעטריבען פון גריכענלאַנד, אָבער גיך חרטה געקראָגען און זיי צוריקגעבראַכט. „כדי" שרייבט דער היסטאָריקער, „צו פערהיטען פון געפאַהר די צנועהריגע פרויען און אויך כדי די אַרעלליים זאָלען זיין בעשעפטיגט און נישט האָבען קיין צייט פאַר אינטריגעס נעגען דעם שטאַט".

פון דער אַנטיקער צייט ביז'ן רענעסאַנס צייטען זיך יאָהרהונדערטער, וועלכע זענען נישט געווען גינסטיג פאַר די פרויען פון דעם קלאַס. אין דער געזעלשאַפט האָבען געהערשט מיליטערישע און רעליגיעזע עלעמענטען. די מאַניערען זענען געווען פערגראָבט. אַזוי געהט עס ביז עס הויבט זיך אָן ריצייט פון די פראַנצויזישע קורטיזאַנען ביי די קעניגליכע היפען. מיט דער הערצאָגין ד'עטאַמפּ הייבט זיך אָן די רייע פון די גרויסע קורטיזאַנען — גאַבריעל ד'עסטערי, מאַריאַן דעלאָרם, נינאָן לענקלאָ, מאַדאַם דע מאַנטעספּאַן, מאַדאַם דע פּאָמפּאַדור, דיובאַרי — פרויען נישט פון גלייבען יחוס, לויט זייער געבורט. נאָר וואָס האָבען אַלע דערגרייכט גלייכען ערפאָלג און ווייטער געשפּינט די טראַדיציע פון עלעגאַנץ, ראַפינירטקייט און מאַכט.

זיי זענען שטענדיג געווען אין די העכסטע קרייזען פון דער געזעלשאַפט. געענטפערט מיט אינטריגע אַזוי אינטריגע. מיט א ווין אויף א ווין און אייפּינ מען מען זיין זיכער, אַז זיי וועלען קומען אין טעאַטער. מאַכט מען חוזק פון זיי אויף דער בינע? רעמאָלט געזוכט איינפלוס. בעשרייבט מען זיי אין א פּיעסע? אַטער און — וועלען אַפּלאָדירען.

אין ניינצעהנטען יאָהרהונדערט זעהען מיר די ווייטערע עוואָלוציע פון דער קורטאַזאַנע, אין צייט פון אַבסאָלוטער מאַנאַרכיע איז זי געווען די פאַוואָריטין פון קעניג. אָבער נאָך דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע האָט זי געמוזט זוכען אַנדערע פּאַטראָנען. דאָס איז געווען א צייט, ווען פערמעגענס זענען געמאַכט געוואָרען איבער נאַכט. צווישען די איינגעקומענע גבירים האָבען די קורטיזאַנען געזוכט צו מאַכען זיך א קאַריערע. מיט צייט און נעגעל האָבען זיי געקעמפּט פאַר אַנ'אָרט אין דער געזעלשאַפט.

3

וועלכע מיטלען האָבען זיי דען נישט אָנגעווענדעט פאַר דעם צוועק? די קלוגע, אינטעליגענטע קורטיזאַנע פון פּרעסידענט פאָלק האָט געזוכט צו ווערען א נייטיגער מיטגליד פון דער פּאָליטישער וועלט דורך דעם, וואָס זי האָט זיך אַנגעפונגען פאַר א נעהיימען אַגענט פון דער רעגירונג. אַזאַ ראָל האָט אין די צייטען פון דער צווייטער אימפּעריע געשפּילט די פּאַיוואַ, וועלכע האָט געהאַט א סאַלאָן, וואו מען האָט געקאָנט זעהען די גרעסטע און איינפלוסרייכסטע מענשען פון יענעם פּעריאָד. און זי האָט זיי אויסגענוצט פון אַלעמען זיך קראַנקע אינפאָרמאַציעס, וועלכע זי פלעגט איבערשיקען קיין דייטשלאַנד, זי איז געווען די אַגענטין פון דער פּרייסישער דיפּלאָמאַטיע, אָבער זי האָט עס פערמאַסקירט מיט איהר שעהנקייט, מיט איהר פערזענליכען רייץ און קלוגשאַפט. זי האָט געוואוסט דאָס לעצטע וואָרט איבער אַלץ. זי האָט אויפגענומען קינסטלער, פּאָליטיקער און אויפגענומען זיי מיט אומערהערטען לוקסוס אין איהר פּאַלאַץ. זי האָט געהאַט דעם ווין און חן פון א דאַמע פון געזעלשאַפט, נאָר מיט א פרייקייט, וועלכע יענע אַלץ דעמאָקראַטישער. אַזוי ווי זי האָט מעהר נישט האָט זיך נישט געקאָנט ערלויבען.

מיט דער צייט איז די קורטיזאַנע געוואָרען נעהאַט קיין הויף אין וועלכען צו קעניגען, האָט זי געשאַפען א סביבה, אויף וועלכער צו ווירקען. די קורטיזאַנע האָט קולטיווירט די געזעלשאַפט פון מאָלער און שריפטשטעלער. און אַפט געזוכט די מעגליכקייט חתונה צו האָבען, כדי אָפּצעווישען איהר פערגאַנגענהייט. פּאָעטען, ראָמאַניסטען האָבען זי גענומען בעזונגען און געמאַכט זי אומשטערבליך. וויקטאָר הוגאָ האָט אין 1803 געשילדערט די טיפקייט פון איהר ליידענשאַפט אין „מאַריאָן דעלאָרם". דיומאַ האָט געוויזען די איידעלקייט פון איהרע געפיהלען אין דער „קאַמעליען־דאַמע". פאַר וואָס טאַקע נישט חתונה האָבען מיט איינער, וועלכע האָט חרטה אויף איבריגע יוגענד־חטאים און ליבט איך פשוט מיט איהר גוטסקייט? קאָן דען אַזאַ איינע נישט זיין דאָס בעסטע ווייב? און א ווייב איז געוואָרען און אַמאָל אויך — די איראָניע פון שיקזאַל — איינע פון די זיילען פון קאָנסערוואַטיווער געזעלשאַפט.

וועלכע זענען עס נישט געוואָרען, האָבען געלעבט אין גרויס לוקסוס, געהאַט זייערע פּראַכטיגע הייזער און סבוריאַס נעבען פּאַרק מאָנסאָ, בעטייליגט זיך אין די פערדע־געיעגען. און צו זייערע מיטאַגען פלעגען קומען בעריהמטע שריפטשטעלער און די גאָלדענע יוגענד פון פראַנקרייך. איינע אַזאַ איז פעראייביגט געוואָרען אין צוויי ראָמאַנען: אין א ראָמאַן פון פאָל בורזשע און אַלס „אָדעט" אין דעם ווערק פון מאַרסעל פּרוסט.

וואָס נעהנטער צו אונזער צייט — זאָגט מאָרען — ווערט די געזעלשאַפט פון קורטיזאַנען אין פּאַריז אַלץ מעהר קאָסמאָפּאָליטיש. דייטשלאַנד, עסטרייך און רוסלאַנד האָבען אַריבערגעשיקט קיין פראַנקרייך זייערע אייגענע קורטיזאַנען. זיי זענען געקומען קיין פּאַריז איינהאַנדלען קליידער און ראָרט פערבלייבען. די דייטשקע איז פערבליבען צוליב דיפּלאָמאַטישע טעמים, זי פערגעטערט וואַגנער און איז פּראָ־אינטערעסירט אין מאָדערניסטישע מוזיק. די רוסין, למשל, האָט זיך בעזעצט אין א האָטעל אויף רי דע ריוואָלי און אין איהרע געשפּרעכען וועגען ליבע ציטירט זי טאָלסטאָי'ן.

די וועלט־מלחמה האָט געבראַכט מיט זיך נייע פערמעגענס זענען בעשאַפען און צושטערט געוואָרען. א יסלענדער זענען צוריקגעשליידערט געוואָרען אין זייערע לענדער. א סך מיליאָנערען האָבען מיט אַמאָל אויפגעהערט צו בעטראַכטען פאַר זייער חוב געוואָרען א טייערע אַרטיקעל. מענשען האָבען אויסצוהאַלטען אַנ'עלעגאַנטע שעהנע פרוי. צייט איז מעהר קיין צייט נישט געהאַט צו פערברענגען אין סאַלאָנען, וואו דער פערפיהרערישער רייץ פון א פרוי האָט געקאָנט צוזאַמענברענגען אַלערליי בעריהמטע און אינטערעסאַנטע מענשען.

די אינטעליגענטע שעהנע פרוי, וועלכע פלעגט ווערען א קורטיזאַנע, וויל אַנדערע קאַריערעס זענען געווען פאַר איהר פערשלאָסען. איז עמאַנסיפּירט געוואָרען און גענומען זוכען אַנדערע וועגען אויסצודריקען איהרע טאַלאַנטען, זי האָט גענומען שטודירען וויסענשאַפטליך די פּראָבלעמען פון שעהנקייט און גענומען פּראָדוצירען פּאַרץ מאַרק קרעמען, פּודערס, פּערפומען, זי איז געוואָרען א הויך־בעצאָהלטע צייכנערין פון קליידער, אַנ'אַקטריסע א קינאָסטאַרין.

קלאַראַ לעווין

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).
Od poniedziałku, dn. 23.XII. 1929 r.
Dla dorosłych:
Niezwyciężona fregata
role główne kreują:
Estera Raiston,
Wallace Beery
Charles Farrell

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנא 25, טעל. 126-87
ספּעציעל אַרצט פאַר הויט־ און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע. אַלע אַרט גנאַליזען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען
נעמט אָן פון 8-2 נ.מ. און פון 5-9 אוו.

פולשטענדיגע אומאפהענגיקייט פאר אינדיען
פאדערט דער אינדישער קאנגרעס

לאנדאן, 28. (ספ. טעל.) אויף דער געכטי־גער זיצונג פון אויספיהר ראט פון אינדישען קאנ־גרעס אין לאהארע איז מיט א בערייטענדער מעהר־הייט אנגענומען געווארען די רעזאלוציע, וואס איז אויסגעארבייט געווארען פון גאנדי און וואס פאדערט די פולשטענדיגע אומאפהענגיקייט פון אינדיען.

פאר דער רעזאלוציע האבען געשטימט 117 מיטגלידער פון ראט, געגען 69.

עקזאטישער קאנגרעס
2600 פארשטעהער פון אינדישען פאלק האלטען אפ זייערע בערא־טונגען אין ספעציעלע פעלד־לאגערס

לאנדאן, 28. (א. ט. או.) אין לאהארע האט זיך געעפענט דער אינדישער נאציאנאלער קאנגרעס, אין דעם צוזאמענפאהר בעטייליגען זיך 2600 פארשטעהער, וועלכע פארטרעטען גאנץ אינ־דיען. דער דאזיגער גרויסער עולם דעלעגאטען האלט אב זייערע זיצונגען אונטער דער שטאט אין א ספעציעל אויפגעשטעלטען געצעלט לאגער.

די פאליציי וואכט אויך, ווי געהעריג איבער דעם קאנגרעס, 500 פאליציאנטען זענען קאנצענ־טרירט נישט ווייט פון דער קאנגרעס־פערזאמלונג.

א הויז פון דעלעגאטען וועלען אויך פארקומען ספעציעלע זיצונגען מיט אינגעלאדענע געסט. די ערשטע זיצונג וועט פארקומען אין א ריזיגען גע־צעלט, מיט דער בעטייליגונג פון 15000 פערזאן, דער קאנגרעס דארף אננעהמען בעשלוסען בנוגע דעם ענגלישען פראיעקט פון רעפארמען פאר אינדיע.

אבקלאנגען פון אינצידענט מיט סער מעריגאן
אויף דער אויספארשונגס־קאמיסיע

ירושלים, 28. (יט"א טעלעגראפיש)

דער אינצידענט וואס איז אויסגעבראכען אויף דער לעצטער זיצונג פון דער אויספארשונגס־קאמ־מיסיע מיט דעם פארשטעהער פון דער יודישער אגענץ סער באיד מעריגאן האט ארויסגערופען אין גאנצען לאנד א פיינליכען איינדרוק. אין א גע־שפרעך פון קארעספאנדענטען מיט יודישע אויטא־ריטעטען אין לאנד האבען די לעצטע ערקלערט, אז דער מיטגליד פון דער אויספארשונגס־קאמיסיע מא־ריס האפקין, וועלכער האט מעריגאנען 3 מאל איבערגעריסען, האט נישט געהאט קיין גרונד דערצו.

סער מעריגאן האט בעהאנדעלט די לאגע פאר, בעת און נאך די געשעהענישען צו וואס ער איז גע־ווען פולשטענדיג בערעכטיגט. ער האט אויך געהאט דאס רעכט צו קריטיקירען דעם פארשטעהער פון דער ארץ־ישראל רעגירונג אדוו. פרידי, וועלכער די מען איז זיך משער, האט געהאנדעלט אין הסכם מיט דער ארץ־ישראל רעגירונג.

זשאבאטינסקי אפטימיסטיש געשטימט
וועגען דער לאגע אין ארץ־ישראל

ירושלים, 28 (י.ט.א. טעלעגראפיש). אין תל־אביב איז פארגעקומען א מאסען־מיטינג, אויף וועלכען עס איז בעטראכט געווארען די פאליטישע לאגע. אין מיטינג האבען זיך בעטייליגט איבער 6000 מאן.

זשאבאטינסקי האט געהאלטען א לענגערע רעדע, אין וועלכער ער האט ערקלערט, אז בעת די אונטערהאנדלונגען פון הארי סאקער און ווייצמאנען וועגען דער באלפור־דעקלאראציע איז דייטליך געזאגט געווארען וועגען א יודישער מלוכה. דאס איז אויך געווען די אויפפאסונג פון באלפור, סעסילען און אנדערע ענגלישע מלוכה־מענער.

די ענגלישע רעגירונג האט דעמאל בעטראכט אז איהר אויפגאבע בעשטעהט פון דעם ווידער־אויפבוי פון ארץ־ישראל און נישט פון אויפבוי.

אויך דאס ווייסע בוך פון 1922 איז נישט בעזוען געגען דעם בעגריף פון א יודישען שטאאט ד. ה. א יודישע מעהרהייט, א יודישע מלוכה.

אלע ענגלענדער פיהלען זיך איצט שולדיג אין די פאגראמען אין ארץ ישראל, דעריבער איז איצט דער גינסטיגער מאמענט צו פאדערען אונ־זערע רעכט, מען מוז נאר פארמולירען אונזער פראגראם, וואס די ענגלישע רעגירונג וועט בע־טראכטען פאר דורכפיהרבאר.

מען מוז שאפען א נייע עקזעקוטיווע, וואס זאל אננעהמען א נייע שטעלונג. די איצטיגע עק־זעקוטיווע איז שוואך. דאס אלץ מוז געשעהען נאך פאר דעם אנקומען פון דער פארשונגס־קאמיסיע.

זשאבאטינסקי האט פארענדיגט אפטימיסטיש, אז פאר'ן גורל פון איצטיגען דור איז אויסגעפאלען א גרויסע אויפגאבע און אז אין גלות־יודענטום געפינען זיך גרויסע נישט־אויסגענוצטע כוחות.

האַרי סאַקער פאַהרט אַפּ קיין לאַנדאָן

ירושלים, 28. (יט"א טעלעגראפיש)

די טעג פאהרט אפ קיין לאנדאן דער פיהרער פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע הארי סאקער, וואו ער וועט אפהאלטען א קאנפערענץ מיט פרעזידענט ווייצמאן.

ארטור רופין פאר דער אויס־פארשונגס־קאמיסיע

ירושלים, 28. (יט"א טעלעגראפיש)

היינט האט אויף א געשלאסענע זיצונג פון דער אויספארשונגס־קאמיסיע אפגעגעבען ערקלערונגען ארטור רופין.

אין די לעצטע טעג זענען אויך אויסגעהערט געווארען אויף געשלאסענע זיצונגען דער לייטער פון דעם עמיגראציע אמט הומזאהן, דער לייטער פון לאנד דעפארטאמענט אבראמזאהן און דער פארזיצענדער פון לאנד געריכט פובס.

ענגלישע אויספארשונגס־קא־מיסיע פאהרט היינט אפ פון ארץ־ישראל

ירושלים, 28. (יט"א טעלעגראפיש)

היינט פאהרען אפ מיט א ספעציעלען צוג קיין אלעקסאנדריען די יורידישע פארשטעהער פון דער יורישער אגענץ פאר דער אויספארשונגס־קאמיסיע סער באיד מעריגאן און ערלי. פון דארט פאהרען זיי אב ווייטער קיין לאנדאן.

היינט פאהרען אויך אב קיין פארט סאיד די מיטגלידער פון דער ענגלישער אויספארשונגס־קא־מיסיע מיט סער וואלטער שאו בראש.

אדוואקאט סטאקערס רעדע פאר דער אויספארשונגס־קאמיסיע
ער מאכט ביידע צדדים גלייך פעראנטווארטליך

ירושלים 28 (י.ט.א. טעלעגראפיש) אויף דער לעצטער זיצונג פון דער אויספארשונגס־קא־מיסיע האט דער פערטרעטער פון דער אראבישער עקזעקוטיוו אדוו. סטאקער געהאלטען א רעדע אין וועלכער ער האט פערטיידיגט די אראבישע שטעלונג. ער האט גערעדט 4 שעה און געמאכט פעראנטווארטליך די ציוניסטישע עקזעקוטיווע פאר די געשעהענישען.

ער האט ערקלעהרט, אז ער פרובט נישט צו פערטיידיגען די חברונ'ער געשעהענישען, מען דארף אבער נעמען אין אכט, אז די אראבער זענען געווען אויפגערעגט

אדוו. סטאקער ציטירט דאן די אראבישע עדות, לויט וועלכע בעת די אונרוהען זענען כלומרשט די ערשטע צוויי הרוגים געווען אראַ־בער. ער פרובט אויך ריינצוואשען דעם גרויס־מופטי און ערקלערט, אז ביידע צדדים זענען גלייך פעראנטווארטליך.

צום סוף אנאליזירט אדוו. סטאקער די רעכט־ליכע יסודות פון ארץ־ישראל מאנדאט און ערקלערט אז דער מאנדאט שטעהט אין א סתירה צום פעל־קער־בונד פאקט און מען מוז איהם דעריבער מא־דיפיצירען אדער אינגאנצען אפשאפען.

אין פערגלייך מיט דער רעדע, וואס עס האט געהאלטען דער פערטרעטער פון דער יודישער אגענץ סער באיד מעריגאן, איז אדוו. סטאקערס רעדע אויסגעפאלען בלייך און אהן איינדרוק.

נאך אדוו. סטאקערס רעדע האט אויך גע־רעדט דער פערטרעטער פון דער ארץ־ישראל־רעגי־רונג אדוו. פרידי. ער האט אין זיין רעדע צום גרעסטען טייל פאלעמיזירט מיט די אויספיהרונגען פון סער באיד מעריגאן.

די אראבער קויפען זיך צוריק ערד

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש) ווי מען דערוויסט זיך האט ארטור רופין פאר דער אויספארשונגס־קאמיסיע ערקלערט, אז 95 פראצ. פון די אראבער, וואס האבען זייער ערד פער־קויפט צו יודען, האבען פארן געלד זיך געקויפט ערד אויף אנדערע ערטער.

ליקווידירט די מפיצי השכלה אין רוסלאנד

מאסקווע, 28. (יט"א טעלעגראפיש)

דא איז ליקווידירט געווארען די חברה מפיצי השכלה, וועלכע האט עקזיסטירט 70 יאהר, ליקווידירט איז אויך געווארען דער היסטאריש־עטנאגראפישער מוזעי וועלכער איז געגרינדעט געווארען דורך ש. אנ־סקי.

יוד — ווייצע־אינספעקטאר אין דייטשלאנד

בערלין, 28. (יט"א טעלעגראפיש) אלס אונטערשטאטס־סעקרעטאר פאר פינאנץ־ענינים איז בעשטימט געווארען ד"ר האנס צעבער. ד"ר צעבער איז א יוד און א הייסער אנהענגער פון א"ר־אויפבוי.

דיסקוסיע אין פראנצויזישען פארלאמענט
וועגען די בעציהונגען צווישען פראנקרייך, דייטשלאנד און פוילען

פאריז, 28. (ספ. טעל.) בעת א דיסקוסיע אין פארלאמענט, וואס איז פארגעקומען דעם פער־גאנגענעם מאנטאג, איז געקומען צו א ווערטער־אויסטויש צווישען בריאנען און דעפ. פראנקלין בויאן וועגען פוילען.

בויאן האט צום סוף פון זיין רעדע געזאגט פאלגענדעס: „מען מוז וויסען דעם אמת או די גוט פראנקרייך ווי דייטשלאנד. עס דארף דייטליך בעצ־טאנט ווערען, אז די פראנצויזיש־דייטשע דערנעהנ־טערונג קאן דערגרייכט ווערען נאר אויפ'ן יכור פון ווערסאילער טראקטאט, אויף אזא אופן וועלען מיר פאראליזירען די דייטשע פאליטיק און צוגעבען צום אונזערע פערבינדעטע.

פירשט ראדזיוויל א נער פון די פיהרער פון דער רעגירונגס קאאליציע אין פוילען שרייבט: „די איינציגע זאך וואס אונז אינטערעסירט איז דער שוץ פון אונזערע גרעניצען. די פאליטיק וואס געהמט איהר אנהויב אין לאקארנא גיט אונז אבער נישט אין דער הינזיכט קיין שום גאראנטיעס“.

דא האט בריאן איבערגעריסען דעם רעדנער מיט די ווערטער: „דאס זענען נישט די ווערטער פון דער פוילישער רעגירונג“.

דערויף האט בויאן געענטפערט: „דאס זענען ווערטער פון א פיהרער פון דער רעגירונגס גרופע“.

בריאן: איך בין גאנץ גוט אינפארמירט וועגען די ישרים וואס זענען אנגענומען דורך איינינע פאקטארען אין פוילען און איך בין נישט זיכער צי די דאזיגע שריט זענען גינסטיג צו דערהאלטען דעם שלום.

בויאן: דאס וואס איהר האט דא געזאגט איז זעהר ערנסט. דאס זענען זעהר נישט קיין פאר־דיכטיגע אויסדרוקען. איהר וועט זעהן דאס פאר א אפקלאנג זיי וועלען געפינען אין פוילען. איהר האלט בעסער געטון יוען איהר האלט נישט איבער־געריערט.

בריאן: איך בין צופרידען פון דעם וואס איך האב געזאגט. פאר מיר קומט אין בעטראכט נאר די פוילישע רעגירונג וועלכע האט מיטגעארבייט ביים ווערק פון לאקארנא. אבער אין פוילען צום בערוויערען ווי בכלל אין אלע לענדער געפינען זיך שאוויניסטען.

פאריז, 28. (ספ. טעל.) אויף דער נאכמיטאג זיצונג פון פראנצויזישען פארלאמענט וואס איז פאר־געקומען דעם צווייטען טאג פון די חנאות האט מי־ניסטער בריאן פאלעמיזירט מיט די אויספיהרונגען פון בויאן דערענדיג וועגען פוילען האט בריאן ערקלערט פאלגענדעס:

„מען האט מיך געפרעגט, וואס איך האב געמאכט מיט פוילען, ביז צום לעצטען מאמענט האב איך געקעמפט פאר פוילענס זיכערקייט און איך ווי־דערהאל נאכאמאל, אז די פייערליכע ערקלערונג מצד דער דייטשער רעגירונג, אז זי וועט נישט שטרעבען צו ענדערען איהרע מזרח־גרעניצען מיט קריגס־מיטלען בעדייט א גרויסען ערפאלג.

פוילען, טשעכאסלאוואקיען און יוגאסלאוויען האבען אונטערגעשריבען דעם לאקארנער טראק־טאט און אויך דעם רעפאראציע טראקטאט אין לאנדאן. דער פוילישער אויסערן־מיניסטער האט דייטליך ערקלערט, אז פוילען וועט קיינמאל נישט מאכען קיין שטערונגען דער פראנצויזיש־דייטשער דערנעהנטערונג.

עס איז אונווירדיג, האט בריאן ווייטער ער־קלערט, כסדר צו פערשפרייטען בעאונרוהיגונג אין א מלוכה, וואס איז מיט אונז פערבינדען און צו בעהויפטען, אז פיהרענדיג אונטערהאנדלונגען מיט דייטשלאנד האבען מיר אין זינען נאר אונזערע ענאָ־איסטישע צילען און ברענגען פאר א קרבן די אינ־טערעסען פון אונזער פוילישען פערבינדעטען.

די עקסטעריטאריאליטעט אין כינא ווערט אבגעשאפט

נאנקין, 28. (ספ. טעל.) אויף א זיצונג פון פאליטישען גענעראל־ראט איז בעשלאסען געווא־רען פון ערשטען יאנואר קומענדיגען יאהר מבטל צו מאכען די עקסטעריטאריאליטעט פאר פרעמדע בירגער, אויף אזא אופן וועלען אלע פרעמדע בירגער מוזען אונטערליגען די כינעזישע געזעצען.

51 מיליאן דאלאר איז משך פון א יאהר
האבען געשפענדעט אמעריקאנער יודען אויף געזעלשאפטליכע צוועקען

ניו־יארק (יט"א) אין הסכם מיט די בער־ריכטען, וואס זענען פערעפענטליכט געווארען דורכ'ן „אמעריקען העברויו“ האבען די אמעריקאנער יודען געשפענדעט אין משך פון יאהר 1929 העכער 51 מיליאן דאלאר אויף פערשידענע וואוילטעטיגע און געזעלשאפטליכע צוועקען. די בעריכטען נעמען אר־רום נאר שפענדונגען, פון 10,000 דאלאר און העכער, אויף פערשידענע בילדונגס־צוועקען האבען די יודישע מנדבים געגעבען 15,780,000 דאלאר (אין דעם צאהל די גרעסטע שפענדונגען: דער פילם מאגנאט פאקס — 9 מיליאן און יוליוס ראזענוואלד 2 מיליאן).

אויף פערשידענע געזעלשאפטליכע צוועקען אין אמעריקא — 13,760,000 דאלאר. אויף געזעל־שאפטליכע צוועקען אין אינטערנאציאנאלען מאס־שטאב — 1,760,000 דאלאר, פערשידענע פילאנ־טראפישע שפענדונגען 11,543,000 דאלאר, אויף ארץ־ישראל צוועקען — 7,025,000 דאלאר, אין דער סומע איז אויך ארויסגערעכענט די האלב־מיל־יאניגע שפענדונג פון פעליקס וואָרבורג און די 2 מיליאן דאלאר, וואס זענען געזאמעלט געווארען נאך די אויגוסט־סעפטעמבער געשעהענישען אין ארץ־ישראל אונטער דער לייטונג פון ה' דוד בראון.

אומגעקומען 2 יודישע יונגעלייט
ביים שמוגלען זיך פון דאנציג קיין דייטשלאנד

דאנציג, 28. (יט"א טעלעגראפיש) דא האט געמאכט א שטארקען רושם דער שוידערליכער טויט פון צוויי יודישע ארבייטער פון פוילען, יוסף נאל־דאנסקי פון ווילנע, 21 י. א. און מרדכי שמולער וויטש פון קאליש, 25 יאהר א. די צוויי יונגעלייט האבען זיך געפרובט אריבערשמוגלען קיין דייטשלאנד איבער'ן אייז. דאס אייז האט זיך איינגעבראכען און ביידע ארבייטער זענען דערטרונקען געווארען. זייערע טויטע קערפערס האט מען אפגעפונען פון אונטער'ן אייז.

ארעסטירט דעם מינסקער רב און 11 אנדערע יודען
פאר פערשפרייטען פאניק צווישען דער בעפעלקערונג

מאסקווע, 28. (יט"א טעלעגראפיש) נ. פ. או. האט ארעסטירט דעם מינסקער רב ירחון, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין פערשפרייטען פאניק צווישען דער בעפעלקערונג. אינאיינעם מיט'ן רב זענען ארעסטירט געווארען 11 אנגעזעהענע יודען.

לאָדז. 29 דעצעמבער 1929

„נייער פאלקסבלאט“

לאָדז. דעצעמבער 1929

דער קאמף
צווישען צוויי שיטות

דאס, וואס קומט איצט פאר אין פוילען, דער עיקר דער פאליטישער קריזיס, וועלכער ציהט זיך אגב פון דער מאי־איבערקערעניש אן, האט פאר יעדען פאליטישען בעאבאכטער א גרויסע בעדייטונג.

זינט דער מאי־איבערקערעניש האט זיך און פוילען בכלל און אין סיים בפרט געשאפען א משונה׳דיגע לאגע: דער כוח, וואס איז מכריע, געפינט זיך איוף איין זייט און דער דעמאקראטישער פארלאמענטאריזם, אזוי ווי איהם האט געשאפען די קאנסטיטוציע פון 17. מערץ 1921, — איוף דער אנדערער זייט. כיט איין ווארט, דער פארלאמענטאריזם פון דער קאנסטיטוציע קען זיך נישט אנשפארען און דעם נויטיגען כוח און מוז, ווי אלע שוואכע, נעבעך, פערדייסען די הענט און די אויגען צום הימעל און „פראטעסטירען“, „פאדערען“ און שרייען וועגען יושר!...

דער, וואס בעזיצט דעם כח, דער איז ביר, טענה׳ט, אז די פוילישע קאנסטיטוציע איז א טעאָרעטישע איבסטראקטעניש, אנ׳אויסלענדישע דאמע, וועלכע טראגט נאר א פוילישען שלייער... זי איז כלומר׳שט צום פוילישען לעבען נישט צוגעפאסט, און דעריבער מוז איהם די דאזיגע קאנסטיטוציע נאר שארען איוף איטליכען טריט. בכן... בכן מוז מען די דאזיגע קאנסטיטוציע איבערבייטען, ד. ה. איינפיהרען אין איהר אזעלכע שנוים, וועלכע זאל זי דערנענטערען צום פוילישען לעבען און איוף אזא אופן אויסגלייכען דעם חלוק, וועלכער האט זיך געשאפען צווישען דער קאנסטיטוציע און דעם לעבען אין פוילען!

די מעהרהייט פון סיים טענה׳ט, אז די קאנסטיטוציע, הגם זי האט געוויסע חסרונות, וועלכע מען קען אפשר אויסבעסערען, מוז, כל־זמן דער סיים האט זי נישט אפגערופען אדער כל־זמן ער האט און איהר איוף א לעגאליכען אופן נישט איבגעפיהרט קיין שנוים, — פערבלייבען די איינציגע אנפיהרערין און רעגולאטארין פון פאליטישען לעבען הן כלפי פנים און הן כלפי חוץ!...

די, וואס שפארען זיך אן דעם כח, שטרעבען צו זעלבסטשטענדיגקייט צו אומאפהענגיגקייט פון סיים, און אפהיטענדיג, איוף וויפיל עס לאזט זיך, די פארמעלע זייט פון דער קאנסטיטוציע, האבען זיי, מען מוז דאס מודה זיין, מיט גרוים טאקט איינגעפיהרט א רעזשים, וועלכער איז נאכ׳ן תוכן גענומען א דיקטאטור!

עס האט זיך געראבט, אז דער סיים איז א... גאר נישט! און מען האט איהם אנגעהויבען גראבלעך צו שטופען און צו שטויסען איוף איטליכען טריט...

און דער פאלישיק אבער, ווי בכלל און לעבען, איז נאר דאס טויט, וואס קעמפט נישט. די בעליידיגונגען האבען אויפגעוועקט און סיים מיט אמאל אז א געוויסען כח, אז א גרייטקייט צו פיהרען מלחמה פאר די פון דער קאנסטיטוציע גאראנטירטע רעכט פון סיים!

דער סיים האט געשאפען א מעהרהייט, אמת אנ׳אומשלומפערטע, אבער, הגם פאר א קורצער צייט, אנ׳ענטשלאסענע! דער סיים האט אויסגענוצט די שווערע עקאנאמישע קאניונקטור און די נישט חייניגער שווערע אויסערע פאליטישע לאגע פון פוילען און האט העזות׳דיג גענומען פאדערען זיינע קאנסטיטוציאנעלע רעכט!...

נאכמעהר! דער סיים האט ארויסגעוויזען א גאר נישקשה׳דיגען פאליטישען טאקט און א גוטע פאליטישע אריענטאציע. דער סיים איז מיט אמאל געווארען א היפשער פאליטישער כח!

מען האט זיך מיט׳ן סיים, אין א געוויסער מאס לכל־הפחות, געמוזט אנהויבען רעכענען. אויב גאר פון אנהויב האט מען זיך אפשר געשפילט מיט דעם „מיניסטעריאלען קריזיס“, נאכמאכענדיג אלע אויסערע פארמען אזוי ווי דאס קומט פאר אין פראנקרייך, האט מען אין דעם ווייטערדיגען פערלויף פון דעם קריזיס געמוזט נאכגעבען דעם סיים און דעם עצם ענין אויך אביסעל. פריהער האט מען אפשר געוואלט איבערבייטען א פאר מיניסטארען און אלץ לאזען ביים אלטען!...

איצט אבער רעדט מען שוין וועגען דעם עצם ענין, וועגען א צוזאמענארבייט נישט נאר „מיט דער רעגירונג“, נאר אויך „מיט דעם סיים“! מען רעדט שוין וועגען א צוזאמענארבייט צווישען דער רעגירונג און דעם סיים אויפ׳ן יסוד פון דער מערץ־קאנסטיטוציע!

די, וואס שטרעבען צו א דיקטאטור, האבען מיט אמאל געמוזט אויסציהען א האנט דעם סיים צו א וועלכען עס איז צייטווייליגען שלום, צו א וועלכער עס איז פערשטענדיגונג. דאס הייסט אבער נישט, אז זיי ווילען אריבערגעהען צו דער שיטה פון פארלאמענטארישער דעמאקראטיע; זיי זענען נאך זעהר חייט דערפון; דאס איז נאר א צייטווייליגער „יאפענשטילשטאנד“ (?) צווישען די כחות, וואס שטרעבען צו דיקטאטור און צווישען די, וואס שטרעבען צו דערהאלטען די פוילישע קאנסטיטוציע! דא סאיז אנ׳אנהייב פון א פאליטישען קאמף צווישען צוויי שיטות, וועלכער וועט זיך פערציהען איוף לאנג, איוף זעהר לאנג, דאס איז אבער, מען מוז מודה זיין, א קליינינקער נצחון פון סיים!

אינגאנצען איז דאס נאר א פארשפיל: די עיקר מלחמה וועט זיך אנהויבען אין דער קאנסטיטוציע־קאמיסיע און נאכדעם אויפ׳ן סיים ביים בעטראכטען די פארשלאגען וועגען שנוים אין דער קאנסטיטוציע. דא וועט די שיטה פון „דעריווייליגער“ דיקטאטור שטרעבען איינצופיהרען אזעלכע שנוים, וועלכע זאלען די דאזיגע דיקטאטור לעגאליזירען. דער געזעץ־פראיעקט פון „בעבע“ וועגען שנוים און דער קאנסטיטוציע ברענגט בולט צום אויסדרוק די דאזיגע שטרעבונג. די שיטה פון דער „פארלאמענטארישער“ דעמאקראטיע געפינט איהר אויסדרוק אין דעם געזעץ־פראיעקט פון די לינקע ארער דעם כלומרשטען „צענטרא־לעוו“.

די שאלה בעשטעהט דערין, צי וועלען די קעמפער פאר די ביידע שיטות ארויסווייזען גענוג פאליטישען שכל און בעהאוועגטקייט איוף צו געפינען דעם נויטיגען פשרה־וועג, אדער זיי וועלען זיך אפקועצען איוף די פרינציפיעלע פערדלעך און נישט ריהרען זיך פון ארט, ביז... דער גראבער כוח וועט נישט מכריע זיין פאר א געוויסען צר, וועלכער וועט אפהאלטען א 100־פראצענטיגען נצחון.

דעפ. דר. ווינאגראדסקי.

אשווערע בעשולדיגונג געגען א רב אין רוסלאנד
מ׳בעשולדיגט איהם אין האנדלען מיט פרויען

מאסקווע (יט״א) די פיאטיגארסקער קאמוניסטישער צייטונג „טערעק“ פערעפענטליכט א סענסאציאנעלע ידיעה, וואס ענטהאלט א זעהר שווערע בעשולדיגונג געגען דעם רב פון פיאטיגארסק ווילק. מיר ברענגען די דאזיגע ידיעה איוף דער פעראנטווארטליכקייט פון דער קאמוניסטישער צייטונג.

דער „טערעק“ טיילט מיט, אז די פיאטיגארסקער מיליציע האט בעקומען א מעלדונג, דאס אין בנין פון דער דארטיגער שוהל געפינט זיך א שאנד־הויז. בײנאכט איז געמאכט געווארען אנ׳אבלאווע און די מיליציע האט פערהאלטען אין דעם הויז 6 פראסטיטוטקעס, איינינע מענער און אויך דעם רב ווילק (?)

דער רב איז גלייך ארעסטירט געווארען און געגען איהם ווערט פערפיהרט א פראצעס פאר האנדלען מיט „לעבעדיגער סחורה“ און אויסהאלטען א שאנד־הויז אין בנין פון דער שוהל. געגען רב ווערט פערפיהרט א פראצעס.

צי די דאזיגע אויסטערלישע ידיעה שטימט מיט דער ווירקליכקייט, וועט קלאר ווערען נאכדעם, ווי דער פראצעס געגען דעם ארעסטירטען רב וועט דורכגעפיהרט ווערען.

די בלוטיגע געשעהענישען האבען דערנעהנטערט די לעזונג
עמיל לודוויג וועגען דער ארץ־ישראל־פראגע

קאהירא (יט״א) א מיטארבייטער פון דער צייטונג „אוועראר“ האט געהאט אנ׳אינטערוויו מיט עמיל לודוויג, דעם בעקאנטען יודיש־דייטשען שריפטשטעלער, וועלכער ווילט איצט אין קאהירא איוף דער צוריקרייזע פון ארץ־ישראל. עמיל לודוויג האט צווישען אנדערען ערקלערט:

איך בין געווען אנוועזענד איוף די בעראטונגען פון דער ענגלישער אויספארשונגס־קאמיסיע אין א״י. און האב געהאט געשפרעכען מיט די באמטע־מיטגלידער ווי אויך מיט די פארשטעהער פון ביידע צדדים. איך האב מיך איבערצייגט, אז די א״י־געשעהענישען האבען דערנעהנטערט די לעזונג פון דער א״י־פראגע. ערשט נאך די אויגוסט־געשעהענישען איז די פראגע פון געפינען א לעזונג פון דעם א״י פראבלעם אוועקגעשטעלט געווארען אין דער גאנצער ברייט און האט געשאפען אין א״י צוויי לאגערען, פון וועלכע יעדער האט זיין איינענע פאליטיק. די געשעהענישען האבען געהאט א רעוואלוציאנערע בעדייטונג פאר ביידע צדדים און צווינגען זיי אוועקצושטעלען די פראגע פון שאפען אין ארץ־ישראל א רעפובליקאנישען סיסטעם אנשטאט דער ביז־איצטיגער אויטאקראטישער רעגירונג. די צוקונפט פון ארץ־ישראל — האט פערגעריגט עמיל לודוויג — זענען פולקאם אפהענגיג פון די געגענזייטיגע יודיש־אראבישע בעציהונגען אין ארץ־ישראל.

אנטיסעמיטישע אונרוהען אויף אנ׳אונגארישער הויכשול

בודאפעשט (יט״א) אויף דער לאנדווירטשאפטליכער אקאדעמיע אין דעברעטשין זענען פארגעקומען אנטיסעמיטישע עקסצעסען. קריסטליכע אנטיסעמיטישע סטודענטען האבען נישט געוואלט אריינלאזען אין דער הויכשול זייערע יודישע קאלעגען. די אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונגען זאלען זיין א פראטעסט געגען דער האנדלונג פון רעקטאר, וועלכער האט דיסציפלינאריש בעשטראפט איינינע סטודענטען פאר שלאגען א יודישען פארמער.

ווי בעקאנט זענען אנטיסעמיטישע עקסצעסען אויף די אונגארישע אוניווערזיטעטען פארגעקומען אין אקטאבער נישט נאר אין דעברעטשין, נאר אויך אין בודאפעשט און פינפקירכען. דער אונגארישער פרעמיער־מיניסטער גראף בעטלען האט דעמאלט שריפטליך מיטגעטיילט דער בודאפעשטער יודישער קהלה, אז די רעגירונג וועט נישט דערלאזען צו וועלכע עס איז אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונגען אויף די אונגארישע הויכשולען.

דער דריטער צוזאמענפאהר
פון „וועלט־פערבאנד“ פון דער יודישער יוגענד“.

גענף (יט״א) אין אויגוסט מאנאט 1930 וועט דא פארקומען דער דריטער צוזאמענפאהר פון דעם „וועלט־פערבאנד פון דער יודישער יוגענד“. דער פרעזידענט פון פערבאנד פאליער געפינט זיך איצט אויף א פראפאגאנדע־רייזע אין אמעריקע. ווי עס איז צו דערווארטען, וועלען זיך אין פארשטעהענדען קאנגרעס בעטייליגען פערטרעטער פון דער יודישער יוגענד פון דער גאנצער וועלט.

בעגרענצונגען פאר אימיגראנטען
פאדערט אמעריקאנער ארבייטס־מיניסטער

וואשינגטאן (יט״א) דער ארבייטס־סעקרעטאר דייוויס האט פערעפענטליכט זיין יעהרליכען בעריכט פון אימיגראציע־יאהר א״י וועלכען ער פאדערט צו מאכען ענדערונגען אין דעם קוואטא־סיסטעם, אזוי אז עס זאל בעגרעניצט ווערען די צאהל אימיגראנטען פון די אמעריקאנישע לענדער. גלייכצייטיג לעגט פאר דער ארבייטס־סעקרעטאר, עס זאל שטרענגער דורכגעפיהרט ווערען דער פרינציפ פון געבען א פארצוג אין דער קוואטא, פאר אימיגראנטען פון אייראפא, וואס זענען נויטיג אין געוויסע אינדוסטריעלע צווייגען פון די פעראייניגטע שטאטען.

אין דעם בעריכט ווערט אויסגעדריקט אונצופרידענהייט מיט דער „געשאנעל ארירושענס“ קוואטא, וואס איז אריין אין קראפט דעם 1־טען יולי, 1929, חייל זי בעגרעניצט נישט גענוג, אזוי אז עס זאלען אריינקומען אין לאנד בלויז נויטיגע ווערטע אימיגראנטען. דאס נייע געזעץ האט אויך נישט געלאזט דאס פראבלעם פון איינוואנדערונג פון קאנאדע, מעקסיקא און פון די דרום־אמעריקאנישע לענדער. דער ארבייטס־מיניסטער האט דערייבער מורא, אז אימיגראנטען פון אייראפעאישע לענדער וועלען פראבירען אריינקומען אין די פעראייניגטע שטאטען דורך דרום־אמעריקא. אינ׳ם בעריכט ווערט דעריבער פארגעלעגט, אז אלע אימיגראציע־געזעצען, וואס עקזיסטירען איצט זאלען פעראייניגט ווערען און זאלען זיך בעציהען אויף אלע לענדער, נישט אויסשליסענדיג די אמעריקאנישע לענדער. גלייכצייטיג זאל איינגעפיהרט ווערען א פארצוג פאר אימיגראנטען, אין וועלכע מען נויטיגט זיך אין לאנד.

פראג — אלעבעדיג בלאט געשיכטע
(רייזע־נאטיצען)

פראג איז איינע פון די ווייניגע שטעט, וועלכע קענען זיך איבערנעהמען מיט זייער היסטארישען יחוס; זי איז איינע פון די יעניגע שטעט, וועלכע ציהען זייער יניקה פונ׳ם רייכען, פראכטפולען עבר.

און תיכף ביי דעם ערשטען ברוך הבא ביי דער ערשטער בעגעגעניש ענטפלעקט זי פאר אייך איהר אמת׳ן פרצוף. אפילו דער באהנהויף טראגט אייך א היסטארישען נאמען: מאסאריק־באהנהויף, און אביסעל ווייטער איוף א שטרעקע פון א קנאפען תחום געפינט זיך דער צווייטער באהנהויף, דער ווילסאן־באהנהויף, אנטקעגען הויפט־פאסאר, פון וועלכען עס דערהויבט זיך די מאיעסטעטישע און שטאלצע געשטאלט פונ׳ם פערשטארבענעם אמעריקאנער פרעזידענט.

אריינפאלענדיג פון ווען אין פראג ווערט מען אביסעל מבולבלדיג פונ׳ם גרויסען קאנטראסט, וואס הערשט צווישען די צוויי שכנותדיגע הויפט־שטעט. די שעהנע, פריש־צאפעלדיגע, אייגנע־פוצטע וויען מאכט אויף אייך דעם איינדרוק פון א געראטענער, יפת־תוארדיגער מיידעל, און דער צייט, ווען פראג דערמאהנט אייך א בעיאהרנטע, צוקנייטשטע און צוקארטשעטע זקנה. אבער אין יעדען קנייטש, אין יעדען קארטש ליגען בעהאלטען גאנצע שטיקער געשיכטע פונ׳ם טשעכאסלאוואקישען פאלק. קיין בעוואפענט אויג איז דערצו נישט נויטיג! מען ברויך נישט קיין שפאקטיוון, קיין פערגרעסער־גלאז, קיין מיקראסקאפען! גענוג א בליק צו טון מיט דער נאטירליכער ראיה אויף איהרע תייזער און בריוער, גאסען און פלעצער, הויפע און פאר־לאצען, כדי צו שעפען מיט פולע הויפענס די געשיכטע פון נאהענטען און ווייטען עבר, כדי זיך אנצוזאפען מיט א גאנצען אוצר היסטארישע פאקטען און עפיזאדען פונ׳ם טשעכאסלאוואקישען פאלק.

דער קאנטראסט צווישען וויען און פראג ליגט נישט נאר אין דער טיף, נאר אויך אין דער ברייט עס ווילט זיך קוים גלויבען, אז די קליינע פראווינציעלע שטאט פראג מיט איהר קנאפער זיבעץ־הונדערט־טויזענדיגער בעפעלקערונג זאל דאס רעגירען איבער א לאנד פון קרוב 14 מיליאן תושבים, און דער צייט ווען די זיינע און פראכטפולע שטאט וויען מיט איהר צוויימיליאניגען ישוב געצעלטיגט איבער א מדינה פון קנאפע זעקס און א האלב מיליאן איינוואוינער. דאס איז דער גרויסאמער משפט פון דער געשיכטע.

אויף יעדער טריט און שריט, וואס מיר געהען און וואו מיר שטעהען שטויסען מיר זיך אן אויף א נייעם היסטארישען דענקמאל, אויף א נייער היסטארישע תקופה. פרייענדיג און שוויצענדיג שלעפט אונז דער טראמוואי אלץ העכער און העכער צום שפיץ פונ׳ם הייליגען בארג, צוגעפעסטיגט אויף גלאטע, פאלירטע שטיינ׳ער, פירקוליריען ארום און ארום די פרישע אקארשט אויסגעבאקענע צייטונגען און דער פערשמייערטער, פערהאָרעוועטער פראגער תושב כאפט אויף אזא אופן אריין, ויצענדיג אין טראמוואי א נייעסל, אנ׳ארטיקעלע, נאר אט זענען מיר שוין אויפ׳ן שפיץ בארג און פאר אונזערע אייגען ענטפלעקט זיך א שטיק טשעכישער נאציאנאלער הייליגטום. דער פאלאץ פון די פארצייטיגע בעמישע קיסרים און הערשער, די רעזידענץ פונ׳ם ערשטען און גרעסטען טשעכישען פירער — פרעזידענט מאסאריק, אט דער פאלאץ, וועלכער טראגט דעם נאמען „הראדטשין“ איז שטארק פער־הייליגט ביים טשעכישען פאלק, פון דער הויך פונ׳ם פאלאץ, זעהט מען גאנץ פראג, ווי א טעלער.

צו די היסטארישע אנטיקען ווערט אייך צוגע־רעכענט דאס ראט־הויז מיט׳ן בעריהמטען זייגער, וועלכער פערמאגט אנ׳איינגענארטיגען קאמפליצירטען ארגאניזם, וואס איז בכוח נישט נאר אנצוווייזען די צייט פון מעת־לעת נאר אויך ביכולת אנצוגעבען פערשידענע, אסטראנאמישע, מעטעאראלאגישע און היסטארישע דאטען.

צו וואס נוצט אונז פערלירען ארט און צייט אנצושטעלען זיך געגנויער אויף די טעכנישע היסטארישע דענקמעלער, בשעת מיר אליין, בשעת מיר יודען פערמאגען אין פראג גענוג היסטארישע רייכטומער? איז דאך פראג די שטאט, וועלכע איז אזוי ענג און אינטים פערבונדען מיט דער געשיכטע פון מהר״ל! איז דאך פראג די שטאט, וואו דער גולם איז בעשאפען געווארען, וואו ער האט געווירקט געקעמפט און וואו ער איז אויך שפעטער מבער געווארען דורך זיין אייגענעם בעשעפער, דורך דעם מהר״ל.

איז דאך פראג די שטאט וועלכע פערמאגט אנ׳ „אלט נייע־שוהל“ אויף וועמעס בוידעם עס געפינען זיך נאך היינט, לויט דער פאלקס־אגדה, די רעשטלעך פונ׳ם גולם! און וואו וואו געפינען מיר אין אייראפא נאך א צווייטע שטאט, וועלכע זאל פערמאגען אזא אלטען און רייכען בית־החברות, ווי דער פראגער? א קליינינקייט, פופצעהן הונדערט יאהר פאנאטרהירטע געשיכטע! אפילו דער ישראליק סבא, דאס אלטע היסטארישע יודישע פאלק קאן עס מיט׳ן האנה נישט אראפמאכען!

היינט די יודישע גאטע, דאס יודישע ראטהויז, דער געוויזישער „יעזוס“!... הכלל, נישט נאר פאר׳ן טשעכישען, נאר אויך פאר׳ן יודישען פאלק איז פראג: א לעבעדיגע בלאט געשיכטע.

י. מ. מולנר.

דריי דיכטער

צוגאסט אין לאדז

אין לאדז ווילן איצט דריי חשוב׳ע געסט — דריי יונגע פארשטעהער פון דער יודישער ליטעראטור: די סובטילע דיכטערין קאדיע מאלאדאווסקא, דער גלענצענדער איינציגארטיגער באלאדען-שרייבער איציק מאנגער פון רומעניען, און דער פיינפיהלענדער ארבייטער-דיכטער י. קירמאן.

זיי זענען געקומען צו גאסט צו זייערע לאדזער קאלעגען, און וועלען דא פערברענגען עטליכע טעג.

אין אונזערע היגע קולטור-געזעלשאפטליכע קרייזען איז ענטשטאנען א פלאן אין צוזאמענהאנג מיט דעם בעזוך פון די דיכטער אין לאדז איינצוארדנען א רייהע דיכטער-קאנצערטען, און טאקי אנהויבען מיט אונזערע אנגעלייגטע געסט.

די צוזיגערופענע „פען״-מיטוואכען אין דעם ווארשאווער ליטעראטען-פעראיין האבען, ווי בעקאנט דעם גרעסטען ערפאלג.

מיר זענען איבערצייגט, אז פיינע דיכטער-אויפטריטען אין לאדז וועלען אויך געפינען דעם געהעריגען אפקלאנג ביי דער יודישער בעפעלקערונג, און עס איז דעריבער מעהר ווי אקטועל, אז די בערופענע קולטור-ארגאניזאציעס זאלען זיך מיט דעם ענין פעראינטערעסירען.

ביי דער געלעגענהייט בעגריסען מיר אונזערע ליבע געסט: מאלאדאווסקא׳ן, מאנגער׳ן און קירמאנען!

ארעסטירט אן׳אונטערצינדער

(—) עהערנעכטען איז אין א שענק אויף באלוטער מארק ארעסטירט געווארען אין א שיכור׳ן צושטאנד א געוויסער פראנטישעק באנאשיאק, וועלכער האט אין דער ערשטער חגא נאכט אונטערגעצינדען דאס הויז מיט דער גאנצער ווירטשאפט פון זיין שכן קאזימיעזש פאגעל אין דארף גיעשיענטש נעבען לאדז. די שרפה האט חרוב געמאכט פאגעל׳ס גאנצע ווירטשאפט.

באנאשיאק האט זיך מודה געווען, אז ער איז טאקי דער אונטערצינדער, און זיין פערברעכערישען טאט איז ער בעגאנגען דערפאר, ווייל זיין שכן פאגעל האט איהם אנגעקלאגט אין געריכט פאר שלאגען זיין ווייב.

היימישע מיטאגען

זועלען קאנטראלירט ווערען דורך דער פאליציי

(—) דער ענין „היימישע מיטאגען״ איז לעת עתה נישט געווען נארמירט, און מחמת דעם זענען אפט פארגעקומען קאנפליקטען מיט דער מגכט, ווי אויך צווישען די, וואס גיבען ארויס אזעלכע מיטאגען און די רעסטאראטארס.

איצט דערוויסען מיר זיך, אז אויפ׳ן יסוד פון אינדוסטריע-געזעץ וועט דער דאזיגער ענין נארמירט ווערען אין דעם זין פון פארשריפטען.

אלע פערזאנען, וואס בעשעפטיגען זיך מיטן ארויסגעבען געצאהלטע מיטאגען, וועלען זיך בדין רעגיסטרירען, פארשטעלען די פלענער פון זייערע לאקאלען, און וועלכע די מיטאגען וועלען ארויסגעגעבען ווערען. בזה האופן וועט גערעגולירט ווערען די קאנטראלע איבער זיי.

צענטראל-קליינהענדלער-פעראיין

די טעג איז פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון צענטראלען קליינהענדלער פעראיין, זאוואדזקא 5. נאכדעם ווי עס זענען אויסגעהערט געווארען בעריכטען, איז בעשטעטיגט געווארען דער בודזשעט אויפ׳ן יאהר 1930. אין דער פערוואלטונג זענען געוועהלט געווארען: עהרען-פרעזעס-פיאטר חארי, פרעזעס—מנחם קירשבוים, וויצע-פרעזעס—מענדל מינק, סעקרעטאר—יקיר קאמפעל, קאסירער—יעקב לאסמאן, עקאנאם—משה בוגאיעוויטש, שמעון מארדכאיעוויטש, שלמה העלפמאן, אברהם וויינטרויב, דוד העניעק, ישראל בינקע. קאנדידאטען: יעקב האלאנד, יצחק מאיר פרידבערג, פישעל פרענקעל י. מאראל, מ. פיינזילבער. רעווידיר-קאמיסיע פנחס הארוויטש, יעקב גאלדבערג, העשקאפ בערעק. אין שידס-געריכט פיאטר כארי, יקיר קאמפעל, אברהם וויינטרויב, ישראל בינקע, משה נאפעסטאק.

פון „ישיבת אהבת תורה״

וואלבארסקא 20

היינט זונטאג קומט פאר אין בית המדרש, וואלבארסקא 20 א פייערליכע חנוך-הספר תורה-פייערונג, אין וועלכער ס׳נעמען אנטייל דער חזן און כאר פון דער אלטשטעטישער שוהל.

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20.

דאנערשטאג, דעם 2. יאנואר 1930, 8.30 אווענד

לכבוד חנוכה! א גראנדיעזער

יודישער מוסטער-קאנצערט

ס׳נעהמען אנטייל די בעסטע יוד. קינסטלער-קרעפטען. וועלכע פוילען פערמאגט.

1) די גלענצענדע פאלקס-זינגערין

זמרה זעליגפעלד

2) דער פרעכטיגער זינגער, אבער-קאנטאר פון דער ווארשאוער טלאמאצקער סינאגאגע

מ. קוסעוויצקי

3) ער בערימטער וויאלין-קינסטלער

פראפ. אלעקסאנדער קאנטאראוויטש

4) דער בעקאנטער פיאניסט פראפ. איגנאצי שטערלינג.

ס׳וועלען אויסגעפיהרט ווערען: די שענסטע, רייכסטע און נייעסטע לירישע און ראמאנטישע לידער, חסידישע מאטיוען פון יודישען פאלקס אוצר, די פאפולערסטע אפערן אריעס, נאציאנאלע געזאנגען, הומאריסטישע זשאנר לידער, חזנ׳ישע קאמפאזיציעס און די מאדערנסטע שאפונגען פאר וויאלין און קלאסישער מוזיק.

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

3452

לכבוד חנוכה

וועט לאדז האבען א גרויסען יודישען מוסטער-קאנצערט

דאנערשטאג, דעם 2 טען יאנואר, האלב 9 אין אווענט וועט אין זאל פון פילהארמאניע פארקומען א גרויסער יודישער מוסטער-קאנצערט לכבוד חנוכה.

לאנג שוין איז אין לאדז נישט פארגעקומען אזא קאנצערט, מיט דער בעטייליגונג פון אזעלכע קינסטלער-קרעפטען. ס׳איז גענוג בלויז אויסצורעכנען אזעלכע נעמען ווי: די בעקאנטע יודישע פאלקס-זינגערין זמרה זעליגפעלד, דער אבער-קאנטאר פון דער ווארשאווער טלאמאצקער סינאגאגע משה קוסעוויצקי, דער וויאלין-קינסטלער פראפ. אלעקסאנדער קאנטאראוויטש און דער פיאניסט איגנאצי שטערלינג. יעדער פון די אויבענדערמאנטע קינסטלער וועט אויפטרעטען אין דעם שענסטען און בעסטען פון זיין רעפערטואר. עס וועלען אויך זיין פאר׳ן עולם א רייהע סיורפריזען, ווי למשל: די גלענצענדע זינגערין זמרה זעליגפעלד וועט מהנה זיין דעם עולם מיט חזנ׳ישע נגונים; דער אבער-קאנטאר קוסעוויצקי וועט זיך בעווייזען אויסער אין זיין חזנישען רעפערטואר, אויך אין די שענסטע אפערן-אריעס.

חנוכה-פייערונג אין דער ווילקער שוהל

היינט קומט פאר א חנוכה-פייערונג אין דער ווילקער שוהל. אין דער פייערונג וועט זיך בעטייליגען דער בעקאנטער חזן ה׳ משה ליס מיט א גוט איינשטודירטען כאר, אונטער דער לייטונג פון ה׳ לייב סאקאלאווסקי. עס וועט ווערען, אויסגעפיהרט געהעריגע תפלות און געזאנגען.

היינטיגע פארשטעלונג אין יודישען טעאטער

לטובת דעם „בית היתומים״

היינט קומט פאר אין יודישען טעאטער פילהארמאניע זאל א וואוילטעטיגע פארשטעלונג, די הכנסה פון וועלכער געהט פאר דער פאפולערער און זעהר סימפאטישער אינסטיטוציע „בית יתומים״ זגערזשער 40.

ס׳איז איבעריג צו דערמאהנען די ניצליכע אויפגאבע, וואס עס פיהרט אדורך פאר די אריםע יתומים די אויבענדערמאהנטע אינסטיטוציע. ס׳איז ווערט צו בעטאנען, אז אין דעם ערפאלג פון דער היינטיגער אימפרעזע איז אבהענגיג דער ווייטערער גורל פון דעם דאזיגען יתומים-הויז, ווייל זי געפינט זיך אין א זעהר קריטישער לאגע.

די יודישע בעפעלקערונג וועט זיכער א-ויס ווייזען איהר ווארמקייט אין בעציהונג צו דער דאזיגער סימפאטישער אינסטיטוציע און היינט פערפולען דאס יודישע טעאטער.

שרעקליכער זעלבסטמארד פון א רעדוצירטען באהן-בעאמטען

(2) נאכטען האט מען נישט ווייט פון גאלקיבעק געפונען אויף דער באהן-ליניע א צושניטענעם קערפער פון א מאנכפערשוין.

די פאליצייאישע אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, או דער אומגעקומענער איז דער רעדוצירטער באהן-ארבייטער סטאנ. מאלטשעווסקי, וועלכער איז בעגאנגען זעלבסטמארד. ארונטערוארפענדיג זיך אונטער א צוג.

„אררט״

דער „קוים מיט ציות״ אין „ארט״ ווערט געשפילט מיט גרויס ערפאלג. וואס א טאג רעקרוטירט דער דאזיגער טעאטער אלץ מעהר און מעהר אנהענגער. און ס׳איז טאקי קיין חידוש נישט, ווארום די פארשטעלונגען ווערען דורך דעם גלענצענדען אנסאמבל געשפילט מיט אמת׳ער בראוואר און הייטערקייט, און ס׳איז א נחת-רוח צו פערברענגען די צוויי שעה צייט אין אנ׳אטמאספער פון קינסטלערישען טעמפעראמענט און שוואונג.

היינט ווערען געגעבען צוויי פארשטעלונגען האלב אכט און האלב צעהן אין אווענד.

שטיצט די תלמוד תורה מחזיקי אמונה

(בריף אין רעדאקציע)

אזוי ווי אונזער תלמוד-תורה „מחזיקי-אמונה״ געפינט זיך אין זעהר א קריטישע לאגע, צוליב וואס עס האלט ה״ו צו פערמאכען די ת״ת, האט די פערוואלטונג בעשטימט צו מאכען זונטאג א חנוכה-פעסט, אויף ארום צו לינדערען דעם קריזיס פון די תלמוד-תורה.

דעריבער װענדען מיר זיך צו דער גאנצער לאדזער יודישער בעפעלקערונג אונטערצושטיצען דעם חנוכה-פעסט מיט וואס איינער קאן און צו קומען זיך בעטייליגען אין אונזער חנוכה-פעסט אין די בחינת התלמידים.

מיט אכטונג.
די פערוואלטונג פון „מחזיקי-אמונה״, פעפער-גאס 17.

נדבות

אנשטאט בלומען צו דער גאלדענער האכצייט פאר דעם פארפאלק משה קאק און פרוי שפענדעט נאטאן לערנער און פרוי 5 זלאטעס פאר׳ן מושב-זקנים.

דאס געלד איז צו בעקומען אין אדמיניסטראציע פון אונזער צייטונג.

* * *

אנשטאט בלומען צו דער גאלדענער האכצייט פון ה׳ משה קאק און פרוי שפענדען פ. פ. 5 זל. לטובת דעם בית-היתומים זגערזשער 40.

דאס געלד איז אפגענומען אין אדמינ. פון דער צייטונג.

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

צוריקגעקעהרט

אינערליכע קראנקהייטען.

ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען.
בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
עמפ אן אין דער היים פון 3—5 נאכמיטאג.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

פעטריקאווער 10, טעל. 131-86

נעמט אן פון 8—$9\frac{1}{2}$ פריה אונפון $3\frac{1}{2}$—$4\frac{1}{2}$ נאכמ.

שיטל־צן

צו מעסיגע פרייזען צו בעקומען ביי

פארזשוצקא, קאמיענגא 5

אנ׳אפענער בריף

צו דער פערוואלטונג פון דער לאדזער יודישער קהלה

אין אייער ה. צייטונג נומער 297 איז אין בעריכט וועגען קהלה-בודזשעט פאר׳ן יאהר 1929 נעוואגט, אז „פאר א.יסצאהלען דעם בית-הרב איז בעשטעטיגט געווארען 8000 זל. און פאר אנ׳אוהל אויפ׳ן קבר פון הרב מייזל זצ״ל 5000 זל.

בעפולמעכטיגט פון בית-הרב וואדף איך איפ קאטעגאריש דאס געלד פאר׳ן אוהל. איך בעט די סומע א׳יבצושטרייכען פון בודזשעט.

מיר האבען בעשלאסען אזעלכע געלדער נישט צו נעהמען צו דעם צוועק. די פאמיליע וועט בעז״ה פאלד אנהייבען צו שטעלען דעם אוהל, נאר אויס שליסליך מיט אליין אפגעשפארטע מיטלען.

עס װאונדערט אונז זעהר צו װאס פאר א צוועק האט מען אריינגעשטעלט די אוהל-סומע, אין בודזשעט, היסענדיג זיכער, אז מיר וועלען די געלדער נישט נעהמען. מיר האבען שוין לאנג דעם בעשלוס פערעפענטליכט און די הינע צייטונגען אויך האב איך עס דעם הער מינצבערג אלס פרעזעס פון דער קהלה ערקלערט, און געבעטען נישט צו אינטערעסירען זיך מיט די אוהל-פראגע; איך האב אייך צוגעגעבען, אז אויב די פרנסי העיר פערשטעהען האט עס הייסט נערעכטיגקייט, זאלען זיי בעצאהלען דעם שכירות-חוב 17200 רובעל וואס די יודישע קהלה איז שולדיג געבליבען דעם גרויסען גאון אבדפ״ה זצ״ל לויט׳ן פראטאקאל פון 1913 דעם 7-טען דעצעמבער וואס איז בעשטעטיגט מיט די אונטערשריפטען פון די דעמאלסדיגע ראווארעס.

נאך אזא קלאהרער ערקלערונג בלייבט א גרויסע פראגע, צו וואס האט מען אריינגעשטעלט די 5000 זל., אויף א אוהל?

איך פראטעסטיר אויך אפען געגען אזא ארט לעבערליכען רעגולירען פון אזא הייליגען חוב די שבירות.

מען האט דעם חוב 17200 רובל רעגולירט, אהן אונזער איינשטימונג ,זאגאר נישט נערעכענט זיך מיט אונזערע לעגעריגע ראקומענטען, פאר א קליינע סומע, וויל מען נאך דאס אויך צו ברעקלען!

איך גלויב נישט, אז דאס גרויסע יודישע לאדז וויל אונז באנקראטירען נאר וועגן זאגאר יא, פייסען נאנץ גוט די פרנסי העיר, אז די רעגולאציע סומע צאהלט מען מיט איין מאל. די זאך ליגט אין האנד פון דער קהלה־פערוואלטונג און זי האט די ברירה: אדער צו בעצאהלען ווי עס פאסט פאר דעם יודישען לאדז, אבער עס זאל בלייבען אנ׳אייביגער פלעק אויף די מנהגי העיר, אז דער שולדיגע נעבליבענער שכירות-חוב דעם רבן של ישראל זצ״ל האבד״פה איז נישט בעצאהלט געווארען.

מיט פולער אכטונג

אליעזר יצחק מייזעל.

ב״ר כסלו תר״ץ.

די ערמארדונג פון צאר און זיין פאמיליע

(ענדע פון 5-טע זייט).

קעפ. די בלוטיגע מאסע האט מען בעגאסען מיט שוועבעל-זויערע און בענזין און אויפ׳ן ארט געברענט. מען האט דאס געברענט צוויי מעת לעת דורכאנאנד. עס האט נישט געשטאיעט קיין בענזין און שוועבעל-זויערע און מען איז נאך עטליכע מאל געפאהרען און געבראכט פון יעקאטערינבורג נייע זאפאסען.

— דאס איז געווען א שרעקליך בילד — האט פערענדיגט וואיקאוו. אפילו יוראווסקי אויך ער האט צום סוף נישט אויסגעהאלטען און געזאגט, אז נאך א פאר אזעלכע טעג און ער וואלט פון זינען אראפ. צום סוף האבען מיר זיך אנגעהויבען צו איילען, מען האט צוזאמענגעשארט אלץ, וואס עס איז געבליבען פון די פערברענטע פערבלייבענישען פון די צושאסענע ארייגעווארפען אין דער שאכטע עטליכע האנד-גראנאטען, און ארייגעווארפען אין דעם גרוב די מאסע אפגעברענטע ביינער. נאכדעם האט מען ווידער ארייגעווארפען א צעהנדליג האנדגראנאטען, כדי ענדגילטיג צו צושמעטערן די ביינער און פון אויבען דעם שטח נעבען די שאכטע די ערד איבערגראבען און פערווארפען מיט בלעטער און מאך. כדי צו פערניכטען די שפורען.

DR. MED.

A. URYSON

אינערליכע קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

Konstantynowska 20, telef. 35-85.

Dr. JACÓB EYCHNER

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

אל. 1. מאי 16 טעל. 11-24

נעהמט אן פון 7 — 8 אוו.

ענדליך

האבען זיך אלע איבערצייגט אז די פאטענטירטע
פעלד-בעטען

PALMA-PATENT וועלכע זיינען פערזעהען מיט דער שוץ-מארקע
זיינען די פראקטישסטע און דויערהאפטסטע
מיט א גאראנטיע אויף 3 יאהר, עמפפעהלען מיר אויך לאגער.
אויסערדעם בעזיצען מיר אין א גרויסען אויסוואהל
ניקעל-בעטען, ניקעל-קינדער-בעטען, טיש-בעטען, אפעריקאנקעס, קינדער-וועגעלעך, קינדער-בענקעלעך אויף רעדלעך, טעמער-מאס.

מאטראצען, קאוטשוקעס און מאטאטשאנעס
גאצאמע, שאסקאווע און קאנאדיסקע

בעמערקונג: בעטלעך מיט וועגעלעך חיים און ברויי 17 זל., פאלאוויס-בעטלעך 14 זל.
רעעלע בעהאנדלונג, -- פאבריקס-פרייזען, -- זעמטליכע רעפאראטורען.
הורש לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85 ועסייל

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל. 34-72
[illegible] פון 6–8 אווענד

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און ווענערישע קראנקה[illegible]
רענטגען און ליכטהיילאינגט.
נעמט אן פון 4—7 אין אווענד

Kino MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.

היינט און פאלגענדע טעג!
„דעם צאר'ס אדיוטאנט"
אין דער הויפט-ראלע:
IWAN MOZŻUCHIN, CARMEN BONI
צו דעם בילד איז אנגאזשירט א גרויסער רוסישער
כאר, וואס וועט אויספיהרען א רייה רוסישע לידער.

פערשטארקטער ארקעסטער. פערשטארקטער ארקעסטער.
דער זאל איז גוט בעהייצט.

---

2 שטובען מיט א קיך
און 1 שטוב מיט א קיך
[illegible] וואוינונג מיט אלע בעקוועמליכקייטען איז פון [illegible] איבערצוגעבען. צו [illegible] לימאנאווסקא 14 (אלעקס. גדראווסקי) -- [illegible]

פעלץ-ווארעז
קען מען קויפען אמביליגסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען
נאר ביי דער לאנגיעהריגער פירמע
L. B. FEFER, Wschodnia 42 Tel. 178-04
בעמערקונג: די קירזשנער-ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן ארט.
די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט פינקטלך און רעעל.

צאהן-ארצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
Zawadzka 14, tel. 108-33
נעהמט אן פון 10–2 און פון 4–7.

Dr. med.
H. KRAUSKOPF
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
צעגעלניאנא 45, טעל. 113-47
נעמט אן פון 4 ביז 7 אין אווענד.

Dr. med. LAJCHTER
צאהן-כירורג
Chor. szczęk, dziąseł, podniebienia, języka i t. p.
przeprowadził się
na ZIELONĄ 9, I p. front, **tel. 149-66**
od $1^1/_2$–5 po poł. 3333

Dr. med.
H. Lubicz
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32
[illegible]
[illegible] פון 3–6

Dr. Z. Rakowski
[illegible] אויערען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.
קאנסטאנטינער 9. טעלעפאן 27-61
[illegible] פון 12—2 און פון 5—7. [illegible]
[illegible] 11—12 [illegible] 6—8.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון ראטמענדים-ספעציאליסטען
[illegible]
[illegible] וועגערישע הויט-קראנקה.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] נערוועז-קראנקהייטען.
[illegible] עלעקטרישע הייל-[illegible] קאבינעט.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
חיים 3 א.

בעקאנטמאכונג
איך מאך בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז בײ מיר בעקומט מען א גרויסען אויסוואהל פון
פערשידענע סליידער
אויף חתונות, בעלער, חופה-קליידער און וועלאנען אויף נייעסטע פאסאנען! קומט און איבערצייגט אייך.
מיט אכטונג פאסטאווולסקא
ציגעלגאס 59, פראנט, 1 שטאק

מה שהיה הוא שיהיה, ומה שנעשה הוא שנעשה!
זא זאלסטו ווייטער קומען צו לויפען אין בעוו.
רעכטסקאנסולטענט-ביורא צו ה'
מאנעלא, פיעטריקאווער 17
(זאכאדניא 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט ערלעדיגט און בעשריבען אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואקאניעס, קלאגעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אורזשאנד ראזיפמעשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
מיט אכטונג
מאנעלא, רעכטסקאנסולענט
פעטריקאווער 17.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
[illegible] 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר.	[illegible]
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	[illegible] 11-3
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	9—10
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכטס-קר.	[illegible]
ד"ר שטירנפעלד נערוועז און גמיטס קר.	1—2
ד"ר נאידבלאט אויגען-קראנקה.	[illegible]
ד"ר חיים פיזורגישע קראנקהייטען	3—5
ד"ר שפערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	[illegible]

[illegible] אויסער דעם ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארן
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזינסקי [illegible]	
צאהן-ארצט 10—1 3—6	
[illegible]	

די לעטשניצע איז אויך [illegible]

כ'קויף
און צאהל די בעסטע פרייזען פאר גאלד, זילבער, ברילליאנטען, דיאמאנטען, פערל
אויך לאמבארד-קוויטלעך. פלאץ וואלנאשטשי 10 (נעבען מארק), 1-טער שטאק, פראנט, קאפעליוש. 099

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע
מאגיסטער נ. שאץ
פעטריקאווער 37, 2. שט., פראנט.
אנאליזען פון קאל, אורין, לייכעק א. אז. וו
אורין-אנאליז - 4 זל.

וויכטיג פאר אינדוסטריעלער און סוחרים!
BIURO-PRAWNICZO-WINDYKACYJNE
„JUSTICE"
w Łodzi, przy ul. Piotrkowskiej 62
ערלעדיגט פינקטלך און געוויסענהאפט זעמטליכע קלאגעס, זאבעזפיעטשעניעס, נאדזאריען סאנדאווע, אופאדראשטשעע אויף גאנץ פוילען, ספעציעלע פערבינדונג מיט דאנציג, גאליציען און פאמערן. ביטעס ווערען אויך געשריבען אין אלע אויסלענדישע שפראכען, סאנדאווע, אפעלאציעס א. א. וו. היפאטעק-אקטען, איינטראגונגען און שותפות-אקטען ווערען ערלעדיגט דורך פאכמענישע קרעפטען.
יורידישע עצות אומזיסט.
בעמ.: פראטעסטען ווערען אינקאסירט אויף אייגענע קאסטען
מיט אכטונג
רעכטס-קאנסולטענטען-ביורא
„JUSTICE"
פיעטריקאווער 62.

כ'קויף און פערקויף
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, ניי-מאשינען, גארדעראבען, סאמאווארען א.ז.וו. און צאהל די העכסטע פרייזען
א. וויצמאן, נארוטאוויטשא 19
איז מעבעל-געוועלב
(פריוואט-וואוינונג: שענקיעוויטשא 29)
ביי מיר איז שטענדיג דא פערשידענע געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
ציערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי נאז, האלז, אויערן קר.	10—11 3—8 7—8
ד"ר רוזשאנער הויט און געשלעכטס קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין אינערן-קראנקהייטען פאלאק	1—2 8—7
ד"ר זיממאן נערוועז קראנקהייטען	12—2 [illegible]
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פפייפער פרויען און געבורטס-הילף	$1-11^1/_2$ 5-6
ד"ר קאנאר כירורגישע-קראנק.	$2^1/_2-4^1/_2$ [illegible] 1—2
ד"ר וויינבערג אינ. וועק לונגען	12—1, $6^1/_2-7^1/_2$
ד"ר סטופעל רענטגען	12—2, 4—6
א. מרדיענשיק צאהן-ארצט	5—7
נ. ראוזעס צאהן-ארצט	3—2

[illegible] בעליכטונג, קוואנצען, מאסאזש א. א. וו.
[illegible] ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארן
א רענטגען-אינסטיטוט
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] פון 4—5 נאכמ.
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג
ווי אויך אין דער שטאט.
ערצט.-קאסמעטיש. קאבינעט
דר. מארקוס נעהמט אן פון 5–7 אווענד

די מעכאנישע
שלאסעריי און שווייסעריי
פיהרט אויס זעמטליכע מאשין-רעפאראטורען, שווייסונגען, צופאסונג פון מאשינען-טיילען מיט גאראנטיע און :-: געגען ביליגען פרייז :-:
J. REDER, Łódź
11 קאנסטאנטינער 11 (רוג זאכאדניא)
פריוואט-וואוינונג: גדאנסקא 20.

וויכטיג פאר מענער און פרויען!
פערשידענע דאקטארסקע ביכער צום ביליגסטען פרייז, ווי וועגען שוואנגערשאפט פרייז 40 גר., וועגען מענער-שוואכע 50 גר., וועגען אנאניזם 30 גר., הויז-דאקטאר – 40 גר. און נאך אנדערע קריגט איהר נאר ביים צייטונגס-פערקויפער
וועלנאריזש, אלטשטאט 1.
אויך קריגט איהר צו קויפען פערש. ביכער און אויך לידער און מאנאלאגען צום ביליגן פרייז, איך קויף אויך אלטע ביכער און גיב ביכער אהיים אויסצולייענען אויף חודש און אויף שטיק מיט ביליגען פרייז. געדענקט דעם אדרעס.

Dr. med.
J. Sadokierski
כטאמאטאלאג
ספעציאל-ארצט פאר מויל- און קיפער-כירורגיע
צאהנפלייש-קראנקהייטען
רענטגען-דיאגנאסטיק. נעהמט אן פון 3–7.
פיעטריקאווער 164, טעל. 27-83

עלטערן!
אין מיין חדר-שולע הערען נאכמיטאג אנגענומען
קינדער, וואס לערנען אין פאלשעכנע שולען צו לערנען חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא, הוס-פאריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריף זעלבסט צוזאמענשטעלען. ס'הערען אויך אנגענומען אנפענגער וואו ס'הערט אינפערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאווענען. א שפראכע-רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פרייזען.
איינשרייבען טעגליך 4 ביז 7 אווענד.
יחיאל דוד ראזענפעלד
פלאץ וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6
קהער אפיצינע, רעכטס, 2. שט.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ – 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד – 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען ביי טאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז
פאר'ן טעקסט–18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט–24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט–40 . . . . . . –60 . . . . . 4 .
נאכ'ן טעקסט–12 . . . . . . –18 . . . . . 8 .
פאר א מילימעטער-שורה: [illegible] דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען–10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.